

REČICA OB SAVINJI

MOZIRJE

Savinjske

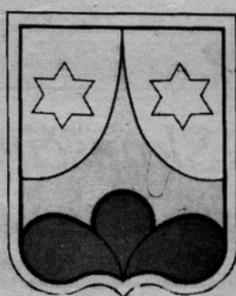
Leto XIII
Številka 12
December 1991

Cena 33 SLT

NOVICE

LJUBNO

GORNJI GRAD

Spoštovane Zgornjesavinjčanke in Zgornjesavinjčani!

Leto dni je od složne odločitve Slovencev za samostojno državo. Od takrat se je v svetu »rodila« nova država, država Slovenija. To so nam skušali prepričati dovčerajsnji bratje z vsiljeno vojno, a odločnost in enotnost Slovencev se je tokrat samo še potrdila. Ko boste brali ta zapis, bo mogoče del Evrope uradno priznal novo državo, čeprav je neformalno priznanje že davno.

Žal Slovenci ne najdemo prave sloge znotraj države. Vsi se zavedamo nujnosti sprejetja nove ustave, sprejetja cele vrste zakonov, predvsem na področju lastninjenja, a se žal zaradi ozkih interesov ali namišljenih strahov vse zapleta in odlaga, kar slabi državo in siromaši državljane.

V naši občini vseh teh hudih vojaških in političnih pretresov nismo neposredno doživljali, smo se pa toliko bolj intenzivno ukvarjali s celjenjem ran po lanski novembrski katastrofi. Narejenega je ogromno, bolj pa nas boli in žuli tisto, kar še ni. To je predvsem ureditev vodotokov in objektov na ali ob njih in izgradnja ceste Ljubno — Luče. Obljub je bilo že nešteto. Mi pa pričakujemo in zahtevamo, da se ne bo več obljubljalo, temveč gradilo.

Kaj nas čaka v letu, ki prihaja? Napovedi so zelo nevhvaležne, gotovo pa je, da nam ne bo nihče nič podaril, da bomo imeli le tisto in toliko, kolikor bomo sami ustvarili. Upamo lahko le, da se o podivjana soldateska v sosednji Hrvaški čimprej umirila in tako tudi nam omogočila normalnejši razvoj.

Ob bližajočih se praznikih vam želim vse najboljše, prijetno praznovanje in obilo sreče v letu 1992.

Predsednik SO Mozirje:
ANDREJ PRESEČNIK

Peractum est

Po letih viharjev igrivih pretaka iz rane nesmrtni spokojnih noči, v naročje globin Homerja Itaka bolj kalna, večno vstajenje živi.

Šumenja skrivnosti iz dalje prečute čustvom razklanim zaprtih vseh vrat, smehljajo grobovi se cvetkam usute pozabe, utrne rosa z nočnih se trat.

Valovom hropenja človeškega iskanja prepleta usodam poslednjih ur moč, brez ihte trpljenja si prosi kesanja, dokler ne razklene dih zemlje obroč.

Sile blagostanja križ mučeništva vsem ljudem za kri prekleto vdih narave, obljub ne daje časa konec mu devištva zmage, pepela znamenj od zunanje slave.

Svetlobe zvezd veselja smrtnik pokopan radosti prepleta vsem svetim svetleče, vstajenja oznanja, svet radosti dan, bolj glorijski preklenjskih ugašajo sveče.

Prerokbe očakov svetlobnih let teme, grehi templja nekom zadostijo hrepenenje, akordov pekočih ploditveno seme, rojeno brez joka bo večno življenje.

EDI MAVRIČ

SREČNO 1992

Vesele
božične
praznike
in
srečno
novo
letu
1992

Sredstva pomoči — zadnji obrok

V občino je prišel še zadnji obrok republiških sredstev za odpravljanje posledic lanskih poplav. Gre za 123 milijonov tolarjev, o njihovi razdelitvi pa so odločali člani izvršnega sveta na zadnji seji. Predloga sta bila dva. Po prvem naj bi večji delež dobila industrija, po drugem pa infrastruktura s še vedno perečimi in nerešenimi problemi. Večina članov se je v razpravi opredelila za infrastrukturo. Razlogov je več. Industrija v težavah ni samo zaradi poplav in je veliko sredstev v te namene že dobila.

Razlogi so torej še drugi, pa tudi ti tolarji ne bi pomenu trajne rešitve. Na drugi strani je škoda na infrastrukturnih objektih izključno posledica vodne ujme, reševanje teh problemov pa usodno vpliva na celotno občino. Gre za prevoznost cest, kar je pomembno za gozdno gospodarstvo, prevoze na delo, turizem; gre za neurejene vodotoke, ki bodo spet poplavljal in tako naprej. Ker je to zadnji republiški (solidarnostni) obrok in ker bo reševanje teh problemov ostalo na občinskih plečih, česar

občina sama ne bi zmogla, je treba najnujnejše probleme rešiti sedaj. Nikakor torej sredstev nameniti kam drugam, pri tem pa se ne zavarovati pred možnimi novimi poplavami.

Izoblikovala se je tako nova rešitev, ki izhaja iz ugotovitve, da sredstva neizkoriščena ne smejo ležati na računu. Večino sredstev bodo zato začasno posodili industriji, ker zaradi zime in še neizdelanih projektov dela v infrastrukturi niso možna. Sredstva so na voljo z devizno klavzulo in z 2-odstot-

no obrestno mero, vračati pa jih bo treba ob pričetku del.

Ostali del sredstev so namenili gozdarstvu, kmetijstvu, Komunalni za soudeležbo pri najetju mednarodnega kredita, delavski univerzi za nakup ob poplavi uničenega tiskalnega stroja, RTC Golte za soudeležbo pri novi firmi v Logarski dolini, stanovanjskim vprašanjem, 2 milijona sta rezerva za potrebe denacionalizacije, štirje pa še niso razporejeni.

J. P.

Skupščina občine je zasedala

Zadnje letošnje zasedanje zborov občinske skupščine naj bi bilo skupno, pa je bilo to žal le delno. Če je na to vplivalo dejstvo, da je bil petek in da je bilo trinajstega v mesecu, najbrž ne ve nihče, drugo dejstvo pa je, da se je (13.) seje udeležilo »celih« 6 poslancev zbora združenega dela (v ostalih dveh po 14) od 21. Udeležba v tem zboru je sicer več ali manj šepala že na prejšnjih zasedanjih, tokrat pa je bilo le prehudo in kakšen bolj oster »poseg« najbrž ne bo odveč. Kakorkoli že, poslanci tega zbora se morajo sestati do 25. decembra, na ta »črni« petek pa sta skupno zasedala preostala zbora, s tem, da so poslanci glasovali ločeno, nekoliko pa bo treba pokukati tudi v poslovniki o delu skupščine, da ne bo nepotrebnih zapletov.

Prve točke dnevnega reda poslancev niso preveč ogrele. Po vrsti in večinoma brez razprave so sprejeli dogovor o usklajevanju davčne politike v letu 1992 ter odloke o spremembah in dopolnitvah odloka o davkih občanov, o začasnem financiranju javne porabe za 1. tromesečje, o ustanovitvi javnih zavodov s področja osnovnega šolstva in o ustanovitvi Zavoda za kulturo občine Mozirje, s tem, da so jih pred tem iz osnutkov preimenovali v predloge odlokov.

Zapletlo se je šele pri osnutku odloka o preimenovanju ulic v naselju Mozirje. Na seji so predlagatelji želeli osnutek spremeniti v predlog, poslanci pa so to zavrnili, ker niso želeli odločiti brez soglasja krajanov in krajevne skupnosti. Ulice v Nazarjah so imenovali brez težav, nekaj več (nepotrebnih) pa jih je bilo pri imenovanju ulic v naselju Bočna. Sprejeli so tudi predlog odloka o razveljavitvi odloka o ustanovitvi Geodetske uprave občine Mozirje in Velenje. Več razprave je bilo glede izbora znaka Zgornje Sa-

vinjske doline, poslanci pa so na koncu sprejeli izbran znak s prvega natečaja in novega niso razpisovali. Odločali so tudi o bodoči organiziranosti Savinjskih novic in za novega glavnega in odgovornega urednika imenovali Marka Leharčiča.

V nadaljevanju so ponovno imenovali Branimirja Strojanska za direktorja Uprave za družbene prihodke občine Mozirje; Rafaela Bohaka so razrešili funkcije namestnika direktorja Geodetske uprave občin Mozirje in Velenje in ga imenovali za direktorja Geodetske uprave občine Mozirje; Karla Turka so razrešili dolžnosti namestnika komandirja Postaje milice Mozirje in za komandirja Postaje milice Mozirje imenovali Matjaža Kselmana; za v.d. direktorja za kulturo občine Mozirje pa so imenovali Petra Širka.

Dovolj burna je bila razprava na odgovor na delegatsko vprašanje o ukinitvi delovnega mesta logopeda v VVZ Mozirje. Ob zelo konkretnem vprašanju in odgovoru se je razprava razvila v ugotavljanje potrebnosti logopeda v naši občini. Kresala so se mnenja o (ne)potrebnosti, o spornih in neenotnih normativih, katerih žrtve naj bi bili otroci in podobno. Na koncu so bili vsi enotni, da logopeda občina potrebuje, da varčevanje prav pri otrocih vsekakor ni na mestu in da naj svoje pove stroka. Logoped torej bo, če bo — denar seveda. Za prvo zasedanje zborov v prihodnjem letu se je za konec nabralo kup vprašanj poslancev.

Ob koncu so si poslanci zaželeli blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto, vodstvo skupščine jih je počastilo s prigrizkom, zanj pa so lepo poskrbeli delavci Turistove enote Nazarje in Rečica.

J. P.

Vodilni delavci »ELKROJA« se izobražujejo

Čeprav zelo zaposleni vodstveni in vodilni delavci podjetja Elkroj komaj najdejo čas za nujna dela, čas izgubljajo tudi zaradi težav z obratom v Soštanju, so se vendarle odločili za izobraževanje ob delu, ki ga narekujejo aktualna zakonodaja in ekonomske razmere. Delavska univerza Mozirje je pripravila program obveznega izobraževanja in preizkusa znanja iz varstva pri delu in ga uspešno realizirala sredi decembra. Vodstveni delavci so ob zaključku zanimivih predavanj izdelali projektno nalogo in tako osvežili znanje, ki ga zahteva pravilnik o varstvu pri delu in še vedno veljavni Zakon o varstvu pri delu RS. Zanimivost v kratki izobraževalni obliki je bila gotovo prikaz video filma o stanju varstva pri delu, ekologije in varstva pred požari v njihovem kolektivu, ki je deloval kot nekakšen inšpekcijski pregled. Odgovorni delavci so tako imeli predstavljen sliko pogojev varnosti (ki po oceni strokovnjaka niti ni slaba). Ker na napakah se učimo, še vedno drži, je najbrž bil ta pouk za vodstvo Elkroja zares poučen.

JOŽE MIKLAVC

Težave nazarske Iverne

Težave so se nad nas zgrnile od vsepovsod in vsak se z njimi sooča, kakor ve in zna, v kolikšni meri so napor, uspešni je drugo vprašanje. Skoraj brez moči je, denimo, nazarska tovarna ivernih plošč. Sredi gozdov stoji (pogosto tudi v praznem pomenu) že dve desetletji, v vsem tem času in v tem obdobju še posebej, pa ji primanjkuje lesne surovine. Vse vrste lesa slabe sestave so to (iglavci, listavci, žagovina), drva pravzaprav in odpadki, le da so debelejši od 8 cm in daljši od metra, le gnili ne smejo biti, to je edini pogoj. Iverka jih na dan »prebavi« 450 kubikov, če jih seveda ima, pa jih v tem času velikokrat nima.

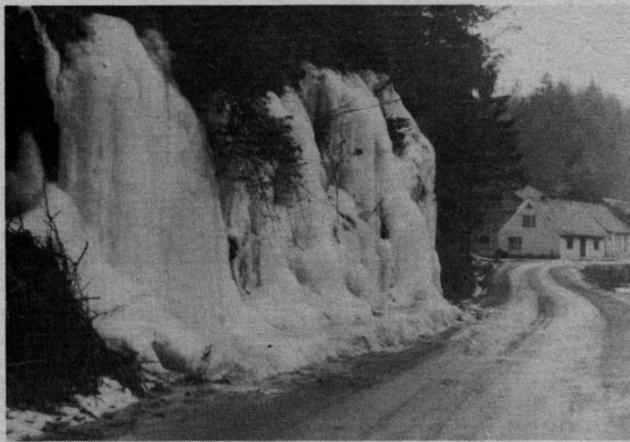
Redne dobave iz BiH niso možne, Hrvaška je prodajo prepovedala, uvoz je omejen in otežen, čeprav je les po vsej Evropi cenejši kot doma, kar je eden iz vrste nesmislov, s

katerimi se lahko ponašamo le pri nas, pa ob vsem tem domačega lesa ni več kot za vzorec, to pa je seveda nesmisel vseh nesmislov — ali morda tudi ne. Pri nas je pač vse možno, vsega smo (na)vajeni in se neumnostim niti ne čudimo več.

Če spomin ne vara, je bila tovarna ivernih plošč postavljena tudi z namenom, da bi v njej koristno uporabili les slabše kakovosti, odpadke lesne industrije, odpadni les po gozdovih... In tega je ogromno. Gozdovi so večinoma zasuti s to surovino, vsak pač vzame le najlepše in odhiti (pre)kupčevati. Ubogi gozdovi in mi z njimi. Za zakonodajo vemo, kakšna je, še bolj kakšna ni; ni lesa za predelavo v iverne plošče; je veliko ozkih interesov vseh v tej verigi udeležencev; cena za surovino je v začetku visoka, a se z različnimi odbitki prepolovi; lastnikom gozdov se torej takšna trgovina (še) ne splača. Preveč dela za (pre)malo tolarjev.

Ekologijo danes pustimo ob strani, tovarna namreč je med in z nami, zaenkrat pa vsekakor še ni sama sebi namen.

(jp)

Stisnil je mraz in že je led tukaj... Pravega snega pa še ni. (J. Miklavc)

Izvajanje sanacije podjetja Elkroj

Sanacija podjetja Elkroj je bila nujno potrebna, saj je od leta 1990 podedoval 43 mio din izgube, kot posledica napačne tečajne politike, visoke inflacije, novembrske poplave, saj je bilo podjetje najbolj prizadeto v občini Mozirje. To so razumljivo le delni vzroki slabega poslovanja, vendar za razrešitev krizne situacije v podjetju je bilo potrebno odpraviti tudi notranja žarišča slabe organizacije in ekonomičnosti poslovanja, ki so destimulirala gospodarnost podjetja.

S postavitvijo nove vodilne in vodstvene ekipe ter sprejetjem sanacijskega programa so se zastavili intenzivni ukrepi in vseh segmentih poslovanja:

— proizvodni program smo omejili samo na proizvodnjo vseh vrst hlač, ker so nam ostali artikli ostajali v skladišču;

— prevetрили so se vsi informacijski tokovi, ki morajo bazirati na ažurnosti, točnosti in ekonomičnosti;

— ukinili smo obrat v Lučah in zaposlene preselili v Nazarje, saj je le-ta na koncu zaposloval od 120 možnih le 32 delavcev;

— popravili izdelavne čase v povprečju za 10% navkljub Work-faktorju, saj se je ugotovilo, da so se zadnjih 10 let nekontrolirano povečevali;

s sprejetjem programa razreševanja tehnoloških in ekonomskih viškov delavcev smo zmanjšali razmerje režijskih delavcev iz 1 : 2,1 na 1 : 4;

Istočasno pa povečevali število produktivnih delavcev in v proizvodnji zaposlili 105 novih in s tem povečali izkoriščenost proizvodnih kapacitet še za dve novi liniji;

— vse leto smo intenzivno delali na razširitvi poslovnih partnerjev v tujini, pridobili dodatno še štiri in s tem zmanjšali riziko tržne odvisnosti;

— veliko napora je bilo vloženo v finančno konsolidiranje, to je v pridobitev ugodnejših dolgoročnejših kreditnih aranžmajev in na zairanju upniško-dolžniških

razmerij, ki so zaradi splošne ne-likvidnosti in zapore mej z drugimi republikami zelo otežkočene. To pa je narekovalo obvezno selekcioniranje kupcev, čeprav se je trg v drugi polovici leta zaokrožil samo še na Slovenijo in del Hrvaške;

Za uspešni plasma proizvodov na tako majhen trg pa je potrebna visoka kakovost proizvodov, kar smo dosegli z uvoženo tkanino in proizvodnjo za domači trg v Nazarjih in Soštanju;

— napredka pa v podjetju ni pričakovati, če ni razvoja, zato smo zastavili tehnološko prenovu pri optimizaciji krojenja in nabavili prvi del CAD-CAM sistema na računalniški osnovi;

— ob vseh teh ukrepih, ki so intenzivno prizadeli vsakega zaposlenega v Elkroju, pa smo sprejeli podjetniško kolektivno pogodbo, ki je osnova za uveljavljanje delavskih pravic in plačila za opravljeno delo.

Določila kolektivne pogodbe v celoti spoštujemo, saj smo vsem zaposlenim delavcem del plač izplačali tudi v navadnih delnicah, ki pomenijo lastništvo na sredstvih podjetja in s tem tudi pravico upravljanja. To je stimulacija za trdo delo v konfekcijski industriji. Kar 82% fizičnega izvoza potrjuje, da delamo po evropskih normativih. To dokazuje, da kljub pogojem gospodarjenja, ki niso znani niti na krajši rok, kar ni naša krivda, gospodarimo uspešno, za kar je danes potrebno skoraj dnevno »inovativno delo«.

Ukrepi so nam zagotovili pozitivni poslovni rezultat iz tekočega leta, vendar z doseženim ne moremo biti zadovoljni. Naraščanje inflacije in visoka cena kapitala, v tokovih gospodarjenja povzročata stalne motnje.

Vendar delo in to visoko kakovostno delo bo vedno dajalo rezultate, če pa so v izvedbo sanacijskega programa vključeni pri-spevki večine delavcev kolektiva, je povezava trdnejša in ekonomska politika stabilnejša.

MARIJA VRTAČNIK

— SAVINJSKE NOVICE — videnje in misli o nadaljnjem izhajanju

Prišlo je do dogovora, da bo podjetje EPSI skrbelo za redno izhajanje občinskega časopisa, in radi bi na kratko predstavili naše videnje o nadaljnjem izhajanju.

Sama organizacija izhajanja časopisa se ne bo bistveno spremenila. Izdajatelj bi bil tako EPSI, glavnega in odgovornega urednika predlaga EPSI, vendar ga potrjena tako programski svet kot tudi skupščina občine. Uredniški odbor bi imel isto funkcijo. Sestavljen pa bi bil iz petih članov (2 člana programskega sveta, A. Videčnik, gl. in odg. urednik in novinar). Novinar bo pri časopisu stalno zaposlen.

Programsko usmeritev časopisa predlaga EPSI, ki jo potrjuje časopisni svet. Poudarjamo, da bo časopis ohranil programsko zasnovano, ki je veljala dosedaj. To pomeni, da bo časopis informativne narave in bo predvsem služil za obveščanje občanov o dogajanjih v dolini na področju gospodarstva, politike, kulture, turizma, športa, družbenih dejavnosti, šole. Časopis bo nestransko obarvan. Sledile bodo reportaže o pomembnih dogodkih v dolini, raznih akcijah, občasno bodo opisane posebne važne aktualnosti v Sloveniji, dan kakšen koristen pravni nasvet, nekaj prostora bo namenjenega brezplačnim malim oglasom in seveda nekaj prostora za predstavitev podjetij v obliki oglasa.

Obseg časopisa naj bi zaenkrat ostal enak, predlagali pa smo spremembo formata, in sicer iz dosedanega časopisnega na format A4, predvsem zato, ker se nam zdi priročajši.

Časopis naj bi postal štirinajstdnevnik, z namenom, da postane čim bolj aktualen in čim bližji slehernemu gospodinjstvu v občini.

Zelimo, da bi časopis skupno oblikovali in zato bomo hvaležni za vsak sprejemljiv nasvet pa tudi kritiko.

MARKO LENARČIČ

Gostinstvo se utaplja

V količini gostinske in turistične ponudbe mozirske občine zavzema gostinstvo zajeten delež in število raznih lokalov ne glede na čase in razmere pridno narašča, le v Nazarjah je vse drugače. Res se v lepem okolju in lepih prostorih gradu Vrbovec rojeva nov in gotovo lep lokal, a ob tem (ne)opazno peša edina gostilna v samem središču kraja, nekoč imenitna in daleč poznana. Skorajda nedopustno je takšno početje v osrčju Nazarje, na več kot primerni legi, med stanovanjskimi bloki, ustanovami, podjetji, na avtobusni postaji..., kaj bi si gostilna želela še lepšega.

Edino sobo in še lepo urejeno (kmečko sobo) je zasedla trgovina, prostor ob šanku bi-

ljard, ostal je manjši prostor s 5, 6 mizami, v kuhinji bodo poslej pekli pecivo, za poletne mesece ostane nekaj trave za teraso, ki se sicer da urediti, pa vendarle: stanja bistveno ne spremeni niti bližnja slaščičarna. Številnim domačinom, gostom, popotnikom in drugim ostaja šank s šilčki, špricerčki, kavico, pivčkom, čajčkom za pomirjenje... Hvala vredni so naporu vodstva Turista, da podjetje preživi in nemara tudi bo kljub krepko zoženim možnostim, vendar kratkoročni učinkoviti ukrepi dolgega življenja ne zagotavljajo. Takšna ponudba na takšni lokaciji je vnebovpijoča, če ob tem na tradicijo sploh pozabimo. (jp)

Kako z obmejnimi postojankami?

Za nekdanje obmejne postojanke v in nad Logarsko dolino je zanimanja precej, njihova usoda pa trenutno negotova. Za karavli pri Sv. Duhu in pri Konku se zanima-jo razna društva, seveda pa sta bivša lastnika že vložila vloge za vrnitev. Vsekakor prodaja ni možna. Večji problem je z lepo urejeno postojanko v Logarski dolini. Tudi zanjo je za-

nimanje veliko, vendar so re-publiški organi prošnje zavrnili, ker jo nameravajo urediti v rekreacijski center za starešine.

Na zadnji seji izvršnega sveta SO Mozirje so v razpravi pikro pripomnili, da to ni najbolj sprejemljiva rešitev, saj je v Logarski dolini »sindikalni« domov že dovolj. (jp)

Ko je nazadnje voda hitro narastla, je Dreta odnesla podporje za novi most v Pustem polju. (A. Videčnik)

Bodimo hvaležni kmečkemu življu!

»Veliko govorimo o ljudski kulturi, sam pa trdim, da so pri nas prav to kulturo ohranjali edino le kmetje, ki izvirno izročilo edini ohranjajo še danes. Velicina vsega je, da je prav kmečki življ ohranil vse, kar je ohranjena na tem področju. Povsod so na to ponosni, le mi se tega »kmečkega« znamo sramovati, ne znamo pa ceniti enkratnega bogastva, ki priča o nas nekoč, danes in jutri. Trdim torej, da gre za kmečko kulturo, ki je hkrati prehajala v ljudsko. Nikakor ni iz trte zvito, da so le kmetje ohranjali izvirno izročilo v dejanski obliki.«

Te, denimo ji drzne trditve, si ne more privoščiti vsakdo, če pa je v to prepričan Aleksander Videčnik, mu bo že treba verjeti in morebiti le ustvarjalno oporekati, a je korenjakov žal premalo za kaj takega. Še enkrat žal. Žal namreč delamo veliko kulturno škodo, ker tej izvirnosti ne namenimo dovolj pozornosti, obenem pa se zadovoljujemo z raznimi »folklornimi« prikazi, ki so večinoma daleč od resnične vsebine, izkazani, nam vsem in zlasti kmečkemu življu tuji.

Kaj velikega torej pripisujemo kmečkim ljudem? »Predvsem šege in navade, ki so se do druge vojne v hribovskih predelih dosledno upoštevale. V zadnjem času je vrsta šeg in navad zamrla, z njo tudi izvirnost načina življenja naših ljudi. Najbolj boleče danes je, da tako izginevajo sledi prvotnosti naše kulture. To boli. Pri raziskovanju v zadnjih štirih letih sem se marsikdaj moral sprijazniti z dejstvom, da dragocenih pripovedovalcev ni več med nami, zapisov v dolini pa izredno malo,« pravi Aleksander Videčnik.

Precej je o tem izročilo napisal Jože Lekše in zahvaljujoč njemu in njegovi ženi, ki je odstopila rokopise, je ohranjenih nekaj že povsem pozabljenih šeg. Nekaj je prispeval Franc Hribnik, vendar je pisal manj o šegah in navadah in več o dejavnostih, s katerimi so se ljudje ukvarjali. Veliko je vedel tudi Franjo Vajd, ki pa svojega poznavanja žal ni ohranil v pisni obliki.

»Gre za to, da so različna dejanja, ki so vezana na šege in navade in predstavljajo neke vrste po-

sebno izročilo, vezana na povsem določena besedila, ki so se uporabljala le ob določenih prilikah. Zdravljice in zbadljivke ob raznih prilikah (svatbah) so predstavljale redno obliko poteka nekega slavlja. Hkrati so dokazovale zredno duhovitost ljudi, saj jih je največ nastalo kar sproti, vsebinsko pa so bile prilagojene trenutku dogajanja in ljudem v njem. Bogastvo domišljije je bilo neizčrpno. Drugo so ustaljene oblike poteka nekega obreda ali slavnosti. Gre za ohceti, fantovščine in deklščine, jajčerije, svečarije in podobne navade.«

Aleksander Videčnik s svojim delom rešuje to blago, želi ga varovati v pisni obliki in še kako drugače. Opozarja še na nekaj. Po drugi vojni čas ni bil naklonjen ohranjanju vsega tega, pa vendar so ljudje sami ohranili marsikaj. »Pečenje potic« na Ljubnem, recimo, na cvetno nedeljo. »Kljub različnim vplivom so ljudje obdržali izdelovanje butar vseh mogočih in enkratnih oblik. Tega drugeje na Slovenskem ni, mi pa te prilicnosti premalo izkoriščamo za seznanjanje širše kulturne dejavnosti o našem izročilu.«

Casi so se seveda bistveno spremenili in kolikor je še sploh mogoče, bo v naši dolini v veliki meri ohranjeno prav pa zaradi Aleksandra Videčnika. Januarja bo izpod njegovega peresa prišlo novo pomembno delo v zbirki »Iz roda v rod«. Pravi, da je zadnje iz tega ciklusa, pa bo najbolje, če tega ne bo vzel čisto zares. Ob njem namreč ni pravega raziskovalca, ki bi nadaljeval in še obogatil to pričevanje.

Gre za knjižico »Domači godci v Gornji Savinjski dolini«, ki bo bogato opremljena s slikovnim gradivom. V njej bodo predstavljene vse družine, vsi godci pravzaprav, ki še ohranjajo to izročilo. Sam pravi, da to ni strokovno in raziskovalno delo, da je le zapis in pričevanje o nekem izročilu. Knjiga bo torej izšla januarja, ob avtorju pa je treba posebej poudariti in seveda pohvaliti izredno prizadevanje Zgornjesavinjske kmetijske zadruge Mozirje, ki je z velikim razumevanjem podprla napore in omogočila dragocen zapis.

J. P.

Gornjegrajska katedrala v vsej svoji lepoti (C. Sem)

Idej za polno malho...

Turistično društvo Gornji Grad praznuje (naj bi) v letu, ki se izteka spoštovanja vredno obletnico, na katero so in morajo biti ponosni. Sto let delovanja društva je jubilej, ki kljub uspehom, ki jih je društvo dosegalo v preteklem obdobju, zavezuje turistične delavce še k bolj zavzetemu delu. Uresničitev zastavljenih načrtov jim je letos preprečila vojna. O vsem tem, predvsem pa o željah in načrtih za prihodnje leto smo se pogovarjali s predsednikom društva gospodom Francem Pustoslemškom.

Pustoslemšek: pri načrtovanju našega dela izhajamo iz dejstva, da ima Gornji Grad obilo kulturno-zgodovinskih in tudi narodopisnih posebnosti. To bogato dediščino želimo širše predstaviti, tako domačim in seveda tudi tujim obiskovalcem. Pričakujemo tudi večjo prizadevanost med domačimi prebivalci, saj je že sedaj med njimi zanimanje za naše narodne korenine veliko.

SN: To bo seveda zahtevalo veliko napreznosti, kako pa si sicer zamišljate razvoj gornjegrajskega turizma?

Pustoslemšek: Seveda se zavedamo težav, ki so bile in še bodo. Najprej bi želeli urediti stare stavbe okoli prenovljene katedrale. V te prostore bi namestili razne zgodovinske, narodopisne in posebej cerkvene predmete. Nadaljevali bi že začeto, saj v Šteklju že obstaja narodopisna zbirka, ta si je že utrla pot in zanimanje med obiskovalci našega kraja.

Imamo še obilico gradiva, le prostore bi potrebovali, naj navedem primeroma nabožne podobice, listine iz naše preteklosti, posebej pa mislimo na zbirko čebelarstva. Že smo pristopili k prenovi kužnega znamenja ob poti k sv. Florjanu. Obnovili bi radi Trobejevo kapelico v trgu, tudi »Zegnan studenec« čaka na obnovo, saj je zanimiv iz časov konjskih vpreg in furmanstva. Skrb za zelenice je nedvomno poglavitna naloga društva. Poskrbeli bomo tudi za čiščenje obrežij Drete in njenih pri-

tokov. To slednje bomo opravili skupaj s turističnim krožkom na domači šoli. Podmladku na sploh posvečamo posebno pozornost. Čaka nas 52. čebelarški praznik, to bo velik zalogaj.

SN: Ste zadnji praznik čebelarjev odpovedali le zaradi vojne, ali pa so bili še kakšni drugi vzroki?

Pustoslemšek: Naš upravni odbor je pač presodil, da ne kaže prirejati veselice v času, ko ljudje po naši deželi umirajo v boju za svobodo. Mislimo, da ta praznik za nas je in ostaja osrednja turistična prireditve. Upam le, da bomo uspeli obdržati raven preteklih prireditev. Potrudili se bomo po naših najboljših močeh!

SN: Brez ustrezne reklame in zanimivega sporeda boste težko privabili obiskovalce.

Pustoslemšek: To je res. Imamo v mislih kar dve veliki nagoli. Prva je v predstavitev Gornjega Grada v kulturnem in gospodarskem pogledu, druga še bolj zahtevna, pa je v izdaji monografije Gornjega Grada. Seveda presega povedano naše možnosti, zato se bomo tembolj potrudili.

SN: Povsod primanjkuje denarja, ali niso vaši načrti vendarle nekoliko presmelnji?

Pustoslemšek: Seveda se tega zavedamo! Veliko bomo naredili s prostovoljnimi delom, denar bomo pač zbirali, ljudje bodo naša prizadevanja gotovo po svojih močeh podprli. Sicer pa, kar ne bo letos, bo pa čez leto ali kasneje. Pomembno je, da vemo, kaj hočemo! Seveda brez širšega sodelovanja krajanov ne bo šlo, zato prosim vse prebivalce, katerim je domači kraj pri srcu, da pomagajo. Kajti društvo smo vsi in ne le upravni odbor. Če bomo strnili vrste, bomo tudi uspeli, saj to se je že večkrat pokazalo, tudi pri nas.

To priliko koristim za zahvalo vsem krajanom, ki so tako ali drugače sodelovali v dobro kraja, želim jim srečen božič in zadovoljno, mirno in uspešno novo leto.

EDI MAVRIČ

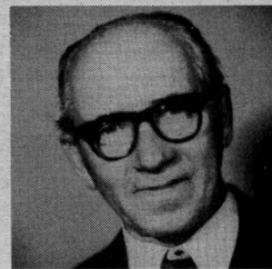
Nazarje doživlja usodo vse večje onesnaženosti zraka. (J. Miklave)

ŠTEFAN SKORNŠEK

Poslovili smo se od človeka redkih lastnosti in izredne vztrajnosti. Med glavne lastnosti moramo najprej uvrstiti neumornost pri delu, širokosrčno prenašanje znanja na so- ljudi in veliko ljubezen do glasbe. Če omenjamo Skornškovo vztrajnost, mislimo na 65 let njegovega glasbenega delovanja kot organista mozirske farme cerkve in pevovodja številnih rodov domačih pevcev. 84 let življenja je naredilo Štefana Skornška utrujenega, pa ne toliko od dela, tega se ni bal, bolj je k temu morda pripomogla človeška nepri- zadetost, s katero so ga, posebno v zadnjem času, srečevali ljudje, tudi tisti, ki bi mu kot nikoli utiša- nemu pevcu morali posve- titi vsaj malce spoštova- nja in mu s hvaležnostjo vračati neskončno dolge ure njegovega prizadeva- nja za širši krog nas vseh. Je že tako, da marsikdaj hodimo mimo sočloveka gluhi in slepi, ne meneč se za njegovo bol ali tegobo.

Pred leti, mislim, da je bilo ob njegovi 75. oblet- nici rojstva, mi je kratko pripovedoval, kako je moral garati za skop kruh, ki so mu ga vedno rezali v zelo tankih kosih. Za roke, ki so sicer igrale orgle, je bila trda lopata mozir- skega grobokopa le pre-

težko breme, pa ga je vdano prenašal. Že pred zadnjo vojno je nastopal s svojimi pevci na raznih večjih prireditvah in doma vedno so se izkazali. Po vojni ni bilo prireditve, kjer ni nastopal s svojim pevskim zborom, saj je dolgo veljal za enega redkih, glasbeno izobraženih ljudi v Mozirju. Svoje zna-

nje je nesebično ponujal vsakomur, ki si ga je le želel. Ni manjkal pri raznih cerkvenih opravilih, pa vendar je bilo njegovo življenje borno, njegovo delo pa slabo vrednoteno!

Skornškovo usodo je najverjetneje preusmerila nenadna izguba soproge, ki je vse dobro in slabo nesebično delila z njim. Od tedaj se Štefan ni več znašel, vse bolj je njegova pot vodila h koncu in prav ob tem mu niso stali ob strani tisti številni, ki so mu kdaj pa kdaj ploskali ob nastopih. Sam, zelo sam je omahnil v večnost.

AV

Pustite revico pri miru!

Če pomagati ne moreš, vsaj ne škoduj, bi lahko dejali za znano in lepo stavbo v središču Nazarij, nad katero ima roke tudi spomeniško varstvo, ali naj bi jih vsaj imelo. Za obnovo večinoma neizkoriščene lepote sredstva ni, pa jo vendar »obnavljajo«, žal z delnimi

(milostnimi) posegi. Če so nova vrata potrebna, jih pač narediš in da bo vse skupaj lepše in bolj usklajeno, bodo naredili še ena na bočni strani. Prva so za potrebe nove trgovine, druga bodo za potrebe ostanka gostinstva. Posel je posel.

J. P.

Svinja pri koži smrdi

O bog, kje so že tisti lepi stari časi, ko se je z malo dela in nekoliko iznajdljivosti še dalo spodobno živeti; na nesrečo so ti stari časi stari le nekaj let. Toliko bolj žalostno, a naj bi v novih bilo sploh veselo. Res se mi toži po njih. Šole nimam nikakršne, delovnih let niti ure, živim pa iz ure v uro bolj žalostno kot ne. Pravi- jo, da sem težko zaposljiv in jim kar verjamem. Res težko redno delam; zakaj bi le, če gre tudi drugače. To drugače pomeni, da pohajkujem okrog, tu pa tam s teža- vo primem za kakšno delo, da je za kakšen šilček ali za kakšno drugo potrebno dobroto, malo primaknejo še drugi in gre, teče pravzaprav, a v zadnjem času že bolj kaplja.

Spominjam se tako lepih časov, zlasti ob koncu leta, še bolj zlasti okoli kolin. Res je bilo lepo. Prašiči in svinje so po vsem kraju in okolici še zadnjič odkrutili in domači prazniki so se vrstili eden za drugim, jedlo se je in tudi pilo. Postopal sem tako naokrog, ga marsikje več ali manj srknil, ponekod tudi zato, da so se me znebili, celo kaj toplega sem dobil tu ali tam. In sem nekaj opazil. To namreč, da so povsod Koteks- Tobusovo ponudbo za odkup kož sicer z zanimanjem poslušali, posebej navdušeni pa niso bili. Kože v moji dolini odkupujejo le v enem kraju in pot do njega je lahko hudimano dolga. Še tako vabljiva cena potnih stroškov za kožo ali dve ni pokrila in ideja je bila tu.

Še kar sem postopal okrog in postopanje dopolnil z zbiranjem

kož. Večinoma so se jih kar radi znebili, nekaj sem jih mimogrede pobral po raznih grabnih in drugih primernih odlagališčih. Ob primerni količini sem uredil prevoz, kože prodal in denarci za kakšen litrček so bili tu. In se je zgodilo. To namreč, da sem z nekaj kožami znova priromal v mesto. V pričakovanju dobička sem zavil prej še v bližnji bife. Komaj sem enega pošteno srknil, je v bife pridivil možakar in naročil lokal rundo, toliko da je pravkar zaslužil. Res smo bili samo štirje, srce mi je zaigralo ob zastoj pijači, še bolj toplo mi je postalo pri duši, ko sem zvedel, da je zaslužil s kožami, svinjskimi. A ni življenje lepo, sem si mislil in v naslednjem hipu skoraj znorel. Na vprašanje, kam je dal kože, da je toliko zaslužil, je s prav svojiskimi kletvicami izustil — v kontejner, teh prekletih svinj da že ne bo podpiral, tistih v pisarnah namreč. S težkim korakom sem kože odnesel in prodal, v nemem besu potem spil še eno dozo, pa še eno, ker kljub vsemu nisem imel več za avtobus.

In sedaj ob kolinah še kar postopam naokrog in kaj popijem, za kože niti slišati ne smem, kaj šele, da bi jih gledal. Pa jih moram. Ko se namreč podam malo naokrog, da si ohladim razgreto glavo, vidim te kože v vsakem grabnu, obešene na veje ali pa ne. In se vrnem v civilizacijo, kjer pravijo kako svinjsko drago je vse. Pa kaj. Usnja si tako ali tako ne morem privoščiti. Na zdravje!

J. P.

Novoletne želje Nazarčanov

Zgornja Savinjska dolina je po svoje še vedno biser v naravi. Mnogi domačini pa se kljub temu upravičeno sprašujejo, ali ni takšen status v ekološkem smislu prenapihnen.

Namreč, po poplavih opustošena dolina ne daje vtisa o neokrnjenosti, saj je velik del porečja Savinje in Drete še vedno hudo prizadet. Še bolj kot to pa moti občane dimna in prašna emisija iz Gorenja GLI v Nazarijah. Onesnažen zrak, umazane padavine in prašne »usedline« v širši okolici Nazarij in v kraju samem, narekujejo nove ukrepe za bolj čisto proizvodnjo.

Primer prizadevanj za zmanjšanje onesnaženja je lahko že bližnji ekološki kolos, Termoelektrarna Šoštanj. Skupščina občine Velenje je od TEŠA zahtevala sanacijo in zmanjševanje škodljivih dimnih plinov in ta se, počasi, a zane-

sljivo, izvaja.

Res je težko oceniti, kje je meja med nujno proizvodnjo (zaposlenostjo) in škodljivostjo, ki jo lastnim delavcem in občanom povzroča umazana industrija. Med to dilemo je še vedno nekakšen prostor, imenovano izboljšani tehnološki postopek, povečano filtriranje in odpraševanje, boljše vzdrževanje obstoječih naprav. V opisanem primeru se ne nameravam poglobljati v podrobnosti in tehnične zmožnosti obratovanja iverke Gorenjevega obrata. Dovolj je, da bi to storili zaposleni delavci GLI-NA in delegati mozirske skupščine.

To bi bile lepe želje za novo leto, najbrž tudi za novo obdobje. Dokaz za onesnaževanje je tudi na sliki, ki tokrat ni niti preveč obremenilna. Je pa vredna ekološke pozornosti.

JOŽE MIKLAVC

Želje ob novem letu

Ob prehodu iz enega v drugo leto si ljudje želimo, da bi bilo tisto, kar sledi, boljše od preteklega. Povprašali smo nekaj naših bralcev za njihove želje.

Anka Rakun z Ljubnega je povedala, da si kot turistični delavec želi lep domači kraj, da bi vidne posledice lanskih poplav čimprej odpravili, da bi uspelo dograditi teniško igrišče v Kolenčevem Vrbju. Ljubno je že po legi zanimiv kraj, od nekdanje slovel po ustreznih turističnih ponudbi, skratka privlačeval je obiskovalce od blizu in daleč. Naj bi tako bilo tudi poslej! Za zimski

Anka Rakun (A. Videčnik)

turizem bi bilo potrebno dograditi ali bolje dokončati sedežnico z Golt do Ročke planine. Kot domačinka pa si želi, da bi se družine med seboj dobro razumele, da bi strnili sile za napredek kraja in ko bomo dobili novega župana, če bo naš kraj sedež male občine, naj bi ta živel s krajem in ljudmi. Vsem ljudem dobre volje želim optimizma glede naše skupne prihodnosti, čeprav se zavedam velikih težav na naši skupni poti k napredku.

Alojz Zavolovšek, akademski slikar Mozirje, poudari najprej srčno željo po miru v sosedni deželi. Naša svobodna domovina nam mora nuditi prijetno sožitje in občutek varnosti, le tako bodo ljudje lahko ustvarjali dobrine, ki so nam potrebne za preživetje. Vsi pa se moramo boriti za slovensko samozavest! Želim, je dejal Zavolovšek, da bi vendarle dočakali priznanje, ki si ga tako zelo želimo. Obsojam nasilje nad Hrvati in sploh vsakršno prisilo. Ob tem mi je hudo, ko pomislim, s kakšnimi žrtvami smo gradili armado, ki sedaj ruši in pobija po domačih tleh. Ta rušilna sila se kaj lahko razširi in vprašanje je, kdo jo lahko ukroti. Uničevanje premoženja ljudi, ubijanje otrok, starih ljudi in krvočlnost, vse to mora biti kultur-

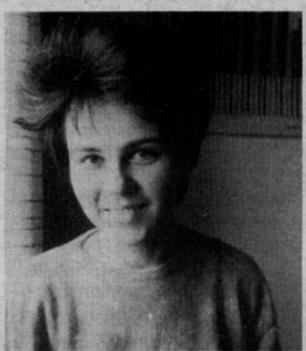

Alojz Zavolovšek

nim ljudem tuje, edino sožitje med ljudmi in narodi lahko vodi k miru in medsebojnemu spoštovanju. Kdor se znese nad stotine let starimi kulturnimi spomeniki, ne sodi med kulturne narode. To je draga šola, ki visi nad nami kot huda mora. Zato želim, da bi z delom in ustvarjanjem zagotovili boljši jutri in varno življenje.

Katka Zalesnik iz Gornjega Grada je računovodska uslužbenka. Izrazila je željo, da bi mladi vendarle doživeli boljše prihodnost, da bi bilo zanje dovolj dela in seveda kruha. Doživljamo čase, ko so moji vrstniki povsem brez izgledov za službe, kaj šele, da bi si ustvarili družino, je dejala Katka Zalesnik, ki se je izobraževala ob delu, takšen način seveda zahteva izredne napore, prav zato želi boljših možnosti za druge njene vrstnike. Meni pa, da je izobrazba sedaj veliko bolj potrebna kot nekdanj, zato morajo mladi usmeriti svoje napore v tem smislu. Sama bi zelo rada študirala naprej, vendar se bo tega lotila, ko bo zagotovljena zaposlitev. Sicer pa želi Katka Zalesnik vsem ljudem miru in upanja v lepšo bodočnost. Danes so časi, ko se ne spoštuje kaj prida civilizacijske dosežke, ko se ljudje ponekod kažejo kot podivjani in ko je marsikje zamrla vsaka človečnost. Če bomo zmogli vse to preseči, bo morda vendarle nastopil čas spustitve in medsebojnega spoštovanja.

Vida Robič, inženir kmetijstva iz Luče, dela kot svetovalka v kmetijstvu

Katka Zalesnik

na območjih združenih enot Radmirje, Luče in Solčava. Kot mati dveh otrok želi seveda najprej srečo svoji družini in zdravje svojem pa seveda miru in upanja vsem ljudem. Njena iskrena želja je, da bi v kmetijstvu nastale boljše možnosti za razvoj. Pravkar se je vrnila z dodatnega izobraževanja za svoje delo, ki bo poslej nekoliko drugačno, saj so postali del javnih služb in niso več v sestavi ZKZ Mozirje. Poklic narekuje veliko odsotnosti z doma, to je seveda breme zanjo in družino, vendar pa je prepričana, da se vse izplača, če lahko stori dobro tistim, ki

Vida Ribič

njeno pomoč potrebujejo. Hribovske kmetije so še vedno v težjem položaju kot nižinske, tega se preprosto ne da spremeniti, vendar pa bo morala država storiti vse, da bo ohranila ljudi na kmetijah, tako bo ostala tudi zemlja obdelana in negovana. Končno si želi Vida Ribičeva, da bi ljudje čimprej pozabili na strahote lanskim poplav. Mnogi še vedno živijo v strahu pred plazovi in drugimi posledicami, ki so se pojavile ob neurju in ujmi lani novembra.

Ivan Presečnik-Knebl, kmet iz Gornjega Grada. Da bi bilo zdravje v hiši in v hlevu, je bila prva želja našega sogovornika. Da bi uspeli veliko pridelati, je nadaljeval Knebl, pa da bo za kmetijstvo le prišel čas, ko bo delo na kmetiji boljše vrednoteno. Tu ne gre toliko za stvari, ki bi jih lahko kmetje sami spremenili, tu mora poseči država. Ta še vedno dovoljuje razkorak med cenami kmetijskih potrebščin in kmetijskih pridelkov. Te se gibljejo neizprosno strmo na strani potrebščin, daleč pa jim ne sledijo cene naših proizvodov. Kar je zaskrbljujoče za vsakogar izmed nas, so razmere v sosednji državi, kjer še vedno govori brezumje orožja in se množično pobija, ruši in uničuje delo večih rodov. To je prava katastrofa! Pa ne nazadnje bi morali pogledati tudi čez domači prag. V Sloveniji je

Ivan Presečnik-Knebl

sedaj že kar moda, da se med seboj kregamo, da ne najdemo skupnega jezika, da vse preveč popuščamo političnim igrarim... To ne pelje nikamor, najmanj pa daje ugodno sliko o nas, kot narodu. Kdaj bo prevladal razum? Da bi kmalu, to želi sebi in seveda vsem Slovincem naš sogovornik. AV

Miklavževanje v Mozirju je bilo zelo obiskano in za malčke nepozabno. (C. Sem)

Miklavž je prišel

Miklavž je prišel in je prihajal bolj ali manj skrivno vsa zadnja leta. Priljubljenost tega svetnika sega v 12. stoletje in je splošno znana po vsej Sloveniji. Starejši krajanji bi o Miklavževih obiskih vedeli povedati marsikaj zanimivega, kar bi utegnili zanimati tudi današnje mladino in vse, ki teh običajev pač ne poznamo. Miklavževanje je gotovo sestavni del verskega izražanja verujočih ljudi. Vsemu občestvu pa miklavževanje pomeni bogato etnološko izročilo, ki ga je vredno negovati, tako kot slovensko ljudsko pesem. Še vedno so znani izreki: »da Miklavž peče kekse, ali pešem, ki opeva njegovo dobroto: »Miklavž je res dober svetnik, prinaša orehe in fig...« Ali pa nam grozi, da bo postal Miklavž potrošniški malik? Miklavžev atribut je torej dobrota, radodarnost, vrlini, ki bi se jih morali učiti vsi ljudje. Tudi

danes je Miklavževa dobrota aktualna, ko nas pestijo nesreče in vojne. Dobrota pa naj bi se ne merila v pletarjih suhih hrušk, orehov in fig, ali polnih mizah gestah solidarnosti, razumevanju, zadovoljnosti. Na take »reči« pa smo že povsem pozabili... Ponovno oživljanje Miklavža naj bi pomenilo vračanje h koreninam ljudskega izročila in popolnejšega spoznavanja naše kulturne dediščine. Tem sporočilom so bili namenjeni Miklavževi obiski v Mozirju in na Ljubnem. Ob tej priliki se zahvaljujem vsem darovalcem v Miklavžev koš. Hvala tudi mladim gledališčnikom, ki so z velikim navdušenjem sprejeli Miklavževo povabilo k sodelovanju. Prireditvi so organizirali Krščanski demokrati iz Mozirja.

JURE REPENŠEK

Bodimo pozorni!

Občani so se obrnili na naše glasilo z obvestilom, da se vse pogosteje pojavljajo po naših zaselkih in krajih ljudje, ki prikupujejo s starinami vseh vrst. Nekateri so pri tem prav nesramni in si po vsej sili hočejo ogledati postrešja in stare shrambe. Baje so ponekod tudi tuji, ki imajo ob sebi prevajalca in nakupujejo razne stare predmete in pohištvo stare izdelave. Ob tem bi radi opozorili, da gre za nedovoljeno trgovino, saj je znano, da morajo starinski predmeti imeti ustrezno uradno dovoljenje za izvoz, to pa izdajajo le pristojni zavodi za spomeniško varstvo. Ni odveč poudariti, da gre pri vsem tem za izkoriščanje nevednosti ljudi, ki včasih za malo denarja prodajo takšnemu vsiljivcu dragocen predmet, ki morda sodi v našo kulturno dediščino. Ta pa mora ostati pri

nas, saj so te stvari delo naših prednikov in marsikje ponos domačije. Če pa kdo trdi, da zbira predmete iz naše kulturne dediščine za naše muzeje, se seveda mora izkazati z ustreznim dokumentom. Skratka, razni trgovci s starinami naj bodo v hišo povabljeni tedaj, če je na voljo kaj primernega za odprodajo, pa nima večjega pomena za našo izvirno kulturno dediščino. Če bo kje o tem dvom, kaj spada med to zvrst predmetov, pa povprašajte najbližjega zgodovinarja ali poznavalca s tega področja.

Morda ob koncu skromen nasvet — kar je v hiši bilo stoletja ali tudi le desetletja, ne more biti nikomur napotil! Če pa je že tako, potem naj vse to ostane pri nas doma, v Sloveniji.

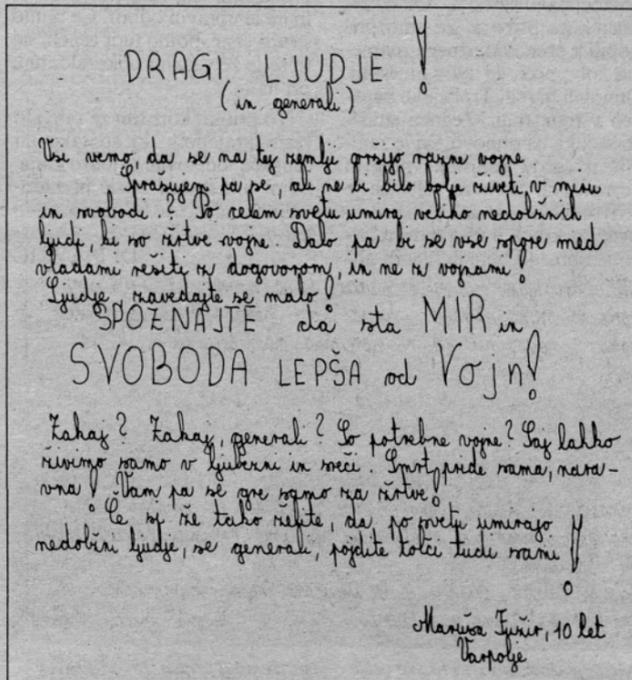
A. V.

SLOVENSKA MATI

(V spomin botri) Vera Krajnc-Kumprej

Hodili smo mimo tebe,
ne da bi te poznali.
Bila si rodovina kot zemlja,
dobra kot kruh,
pa nismo vedeli.
Upogibali so te viharji
kot vrbo ob reki,
pa nisi klonila.
Bila si trdna kot hrast
in veri, ljubezni.
V tegobah si se ozrla

na križanega v kotu,
si obrisala drobno solzo
in trpela naprej.
Spoštovala te je celo smrt.
Tiho, neslišno te je utrgala,
kot lipov list odnese jesenski veter,
kot štiripersno deteljico
te je shranila v knjigo spominov,
kjer boš ostala,
slovenska žena — Slovenska mati,
temelni kamen naše vere, naše domovine.

Prednovoletno razmišljanje

Čudovita je misel, porojena iz najglobljih skrivnosti razmišljanja, a kaj, ko ji okorna in kot grča neobdelana beseda vedno znova bremeni proste peruti, brez katerih ostaja osamljena in obsojena na skromen poskus nedorečene govornice, s katero vas nagovarjam. Kljub temu bi želel ob izteku leta, v katerem sta si nad našimi glavami podajala roke meč in ogenj, ko še vedno živimo obremenjeni, s strahom negotove prihodnosti, podariti vsem in vsakomur posebej vsaj košček tistega, kar človek potrebuje, predvsem pa zasluži za uresničitev potreb, hotenj in želja. V tistem pričakovanju božičnih skrivnosti in novoletnih razposajenosti, katerim noben čas ne otopi skladnost harmonij človeških sanj, naj bi postala kot gorski izviri čista misel edino orožje v dobrobit vseh ljudi sveta.

Žal so to le želje in misel preide v mrak krute realnosti hitreje kot ure najkrajšega zimskega dneva. In vendar jo je treba varovati, jo gojiti in vedno znova oznanjati tistim, ki nočejo razumeti, da je svet ustvarjen za sožitje in blaginjo vseh, ki se zavedajo, da nihče na tem svetu ni sam sebi namen, še manj od Boga poslan. Dobra misel je kot spomin. Z njo se rojevajo novi upi, hitrost njenega potovanja, naj se naselejuje v globine src, kjer kraljuje zdaj radost, zdaj žalost in že hip pozneje spodbujena z radostjo sončnega žarka celi bolečine in skupaj s prijazno in spodbudno besedo tvori blagodaren čas novih pričakovanj.

Ob obletnici v Gornjem Gradu

Lani smo v Gornjem Gradu praznovali 850. obletnico uradne ustanovitve benediktinskega samostana. Tudi letos bi se morali spomniti nekoliko mlajše obletnice — 700 let, kar se v virih prvič omenja Gornji Grad. Tistega davnega leta 1291 je bil v Gornjem gradu sodnik Nikolaj Rorski, »Rorski« zato, ker se kraj ni imenoval Gornji grad, ampak Rore. To ime je ostalo vse do sredine 16. stoletja, nekako do leta 1550. Pojem Rore se je ohranil do današnjega dne, le da se sedaj tako imenuje hribovski zaselek, severovzhodno od strnjeneja naselja.

Seveda je obstajalo tudi ime Gornji grad (Obbreimburch), tako se je namreč imenoval grad plemičev Kagerjev, ki so ga ti darovali za potrebe samostana benediktincev. Dejstvo je, da so samostanci prišli v Gornji grad že pred letom 1140, saj so že leta 1137 tu organizirali sinodo, cerkveni zbor, ki je resda le posredno omenjen.

V prid povedani trditvi govori tudi dejstvo, da je bilo ob uradni ustanovitvi samostana, kot je razvidno iz ustanovne listine, v gornjegrajski pokrajini že kakih 100 ministerialcev, to je upravnikov posesti oglejskega patriarha in članov njihovih družin. Tedaj lahko domnevamo, da je v ustanovni listini samostana navedeno že zatečeno stanje. Nič tudi ni navedeno glede Kagerjevega gradu in tretje od desetine, dve sta namreč pripadali samostanu, domnevamo lahko

Stojimo torej na pragu novega leta in zremo mešanih občutkov v prihodnost. Še beseda, katero Vas nagovarjam, se nerada ločuje od srca. Kot da slutiti, da je njena moč, čeprav iz naroda vsklila, v viharjih preteklosti preganjana in neobgljena kot nedonošen otrok. Kljub vsemu nas spremlja od zibke vsa mila kot znaki harfe skozi življenje. In danes nam je potrebna kot še nikoli. Čista in neoskrunjena kot solza.

Česa se torej smemo veseliti v novem letu? Odrešitve vseh skrbi in tegob prav gotovo ne, kljub prizadevanjem in vsemu odrekanju navkljub, katerega so se vsega vajene žuljave roke že davno navadile. Prvič v samostojni državi pa smo verjetno odločeni še bolj zavihati rokave za blagor in čast človeka in države. Le božjega miru si želimo in poštenih medsebojnih odnosov. Slovinci prav dobro vemo, da kdor ne ljubi nikogar, ne more in ne sme govoriti o ljubezni do vseh. Pregloboka misel je to, preveč usod se prepleta za to besedo, zato jo kaže uporabljati z dolžnim spoštovanjem. Čas pričakovanj, dobrih želja in vsega, kar zraven sodi, je torej pred vrati. Naj bodo podkrepljene z nesebičnimi dejanji. Brez tega postane vse zgoraj naštetno ničelno. S to vero in upanjem naj bo sreča v novem letu dosegljiva vsem, ki jo želijo, zdravja naj bo deležen vsak, ki ga je potreben, vsem skupaj pa naj zvezde v letu 1992 naklonijo bolj prijazno plovbo po razburkanem morju. Srečno!

EDI MAVRIČ

torej, da so si te pravice menih zagotovili že ob vselitvi. Listina navaja, da je bilo tedaj v pokrajini kakih 500 podložnikov, ki so tako postali samostanski. Deset kmetij si je ohradil patriarh, te pa so oskrbovale njegove ministeriale. Tako je torej bilo vseh prebivalcev okoli 800. Koliko teh je bilo poseljenih v neposredni bližini samostana, je težko ugotoviti, so pa najbrž tam prebivali, saj je samostan potreboval predvsem delovno silo.

Zraven gradu je še v začetku 12. stoletja stala Marijina cerkev, tam so menihi kasneje zgradili novo, tudi ostanki gradu, ki jih danes vidimo, so že tretji na tem mestu.

Iz napisanega je razvidno, da Gornji grad ni bil grad na hribu Gradišče, na meji z Bočno. Tu je bil le manjši, nepomemben gradič, danes bi mu rekli vikend. Ta grad si je z ustanovno listino pridržal Oglej. Leta 1174 se omenja, leta 1243 pa se imenuje že Stari grad.

Zaradi navedenih dejstev ni dvomiti, da je začetek naseljevanja Gornjega Grada iskati nekeje v prejšnjem tisočletju, kako daleč nazaj, pa je seveda težko reči.

Gornji Grad in dolina imata bogato zgodovino. Sramujemo se lahko, če njeno poznavanje, posebno še o lastnem rojstnem kraju, ne sega dlje od petdesetih let! Vsak kulturni človek mora kaj več vedeti o zgodovini svojega kraja, kdor pa meni, da ni tako, je pač skregan s kulturo.

JANEZ MAVRIČ

Quo vadis, Novice?

Savinjske novice naj bi bile vseh bralcev in hkrati trdna vez med našimi občani, ki sicer nimajo na voljo obveščanja o domačih dogajanjih prek radia, kaj šele prek TV, ki največkrat k nam zaide, ko se dogajajo katastrofe. Žal je tako tudi z drugimi osrednjimi slovenskimi časniki, tudi ti doline skoraj ne poznajo, ko da ne bi bila v Sloveniji. Lokalni radijski postaji Velenje in Celje ne pokriva območja, saj je njuna slišnost omejena na manjši predel doline. Prav zato morajo postati Savinjske novice »poudarjeno« sredstvo obveščanja naših občanov in ne morda prostor za najrazličnejše, včasih kar prevroče teme.

Kot vse kaže, bo tako v naprej! Skrb za izhajanje bo prevzelo podjetje EPSI v Nazarjah in po zagotovilih, urejalo časopis po želji večine naročnikov, torej naj postanejo Savinjske novice spet glasilo slehernega občana v dolini.

Tiha želja je, da bi glasilo izhajalo dvakrat mesečno, da bi tako ne bilo za dogajanja in bi sprotili obveščalo bralce o pomembnih stvareh iz našega življenja. Seveda je predpogoj za uresničitev takšnih načrtov, redna in dovolj številčna naročniška mreža.

Nad vsebino časopisa bo v naprej bdel programski svet, ki ga imenuje skupščina

občine, znotraj tega deluje uredniški odbor, ki naj presoja o vsebini vsake številke posebej. Jasno je, da bodo navedeni dejavniki uspešni le, če bodo z njimi tesno sodelovali tudi bralci, s svojimi pobudami, pripombami in predlogi.

V zadnjem času je prihajalo do določenih zapletov, in to zaradi nedorečene organiziranosti znotraj dejavnikov, ki imajo na skrbi redno in nemojeno poslovanje s časopisom. Vendar je to bil le prehodni čas in vsi napori potekajo v smeri, da bo drugače. Morda je nastala določena nejevolja tudi zaradi nekaterih sestavkov, ali bolje, zaradi njihove vsebine. Bralci so bili vedno navajeni strpnih in nepristranskih člankov, tako bo tudi v naprej. Škoda bi namreč bilo, da bi se zaradi kakšne nestrpnosti vrstili ugovori in odpovedi časopisa. Namen mora biti, da Savinjske novice spet pridejo v vsako gospodinjstvo v občini in da bodo spet prijazno sprejete, kot je to bilo do nedavna. Vsi lahko pripomremo, da bo to tako!

Vsekakor, iskreno želim Savinjskim novicam srečno pot v naprej, bralcem pa prijetne občutke ob branju našega časopisa. Pa seveda, srečno in mirno novo leto!

A. VIDEČNIK

Planinsko izobraževanje

Mentorji planinskih skupin po šolah in mladinski vodniki so se zbrali v Tamarju, tam je bil seminar Planinske zveze Slovenije. Iz naše občine se ga je udeležila Irena Retko z Ljubnega. Takole je opisala dogajanja: Seminar je potekal delovno in v prijateljskem vzdušju. Na okrogli mizi smo izmenjali mentorske izkušnje in vrednotenje tega dela s predstavnikom Zavoda za šolstvo Slovenije. V ostalem pa smo obnovljali znanja iz prejšnjih seminarjev in se posvečali praktičnim nalogam iz varovanja planinskih poti, reševanja, orientacije in ekologije. Predavali so nam priznani strokovnjaki. O sproščanju otrok z igricami nas je seznanila psihologinja Zora Burnik iz Ljubljane.

Na naši šoli (Osnovna šola Ljubno) dejavno uresničujemo prizadevanja za planinsko kulturo. Za to delo sva zadolženi Marija Grohar in jaz. Težave so pri vodenju planinskih izletov, nimamo namreč mladinskih vodnikov. Ugotavljamo, da je prav izobraževanje v planinstvu velika meja, zato bomo na naši šoli pripravili

planinsko šolo za mlajše in starejše učence, seveda tudi za mladince. To bo poslužilo še za nadaljnje izobraževanje vodnikov. Kot vsako leto, načrtujemo tudi letos pohod na Travnik, mlajši bodo šli na Goro Oljko, dvodnevna izleta pa bosta v smeri Rogovilec—Raduha—Travnik in Pokljuka—Triglav—Sedmera—Komarča—Bohinj, v jeseni pa pojedemo še v Robanov kot. Na Triglav smo že peljali učence 8. razreda, vse, ki so osem let obiskovali krožek, letos nameravamo pripraviti še zimski izlet. Res je škoda, da planinstvo ne zaživi tudi na srednjih šolah, saj gre za gojenje številnih vrtilin in pravilnega odnosa do narave.

Seminar v Tamarju je bil naporen, pa vendar je vse potekalo v znamenju dobre volje in prijateljstva. Zato gre Mladinski komisiji pri PZS vsa zahvala in priznanje. Če bi bili vsi seminarji za učitelje tako pripravljeni, bi se za udeležbo ne bilo ba! Zato — še kdaj na svidenje!

IR

GASILCI ZA VAS

Nevarnosti za požar na podstrešju

Na podstrešje ljudje največkrat odlagajo staro »šaro«, v številnih podjetjih pa uporabljajo te prostore za skladišča vseh vrst gradiva.

S podstrešja pa se požar zelo hitro prenese na streho in od tu na sosednje strehe in nenadajne tudi navzdol proti nadstropju.

Požar na podstrešju je prav tako nevaren kakor požar v notranjih prostorih. Nevarnost je celo večja, ker se ob požaru ruši strešno ogrodje, delne stene, dimnik, trgajo se električne, telefonske, radijske in televizijske naprave. Take nevarnosti na podstrešju moramo preprečiti, zato upoštevajmo naslednja opozorila:

- Podstrešni prostor mora biti prazen, kajti v nasprotnem primeru bi bil požar na podstrešju nevaren še zlasti za tiste stanovalce, ki imajo tu stanovanje, saj bi bil hiter umik težaven. V vsakem primeru moramo zagotoviti iz podstrešja hiter umik, če drugače ne pa vsaj na tisti del strehe, ki je ogenj še ni zajel.
- Strešni trami in letve bodo vzdržale dovolj časa v ognju ali vsaj nekaj dlje, če jih premažemo s premazom, ki varuje pred ognjem, ali pa z gostim apnenim mlekom.
- Vrata, ki vodijo v podstrešje, bodo ognju kljubovala dlje, če so pred ognjem varna, če pa so lesena, naj bodo z obeh strani obita s pločevino.
- Dimnik mora biti od zunanje strani ometan, dimniška vratca pa železna in se morajo tesno zapirati. Okoli dimnika, najmanj 1 m vstran, ne sme biti ničesar, kar bi omogočilo vžig.
- Pajčevina in prah, ki segata na trame in letve, se hitro vname, če se ju dotakne plamen od sveče ali vžigalice. Ogenj bi mahoma zajel ves strešni prostor, zato hodimo na podstrešje le z baterijsko svetilko.
- Tla na podstrešju morajo biti pred ognjem varna. Če so lesena, morajo biti prekrita s tanjšo plastjo betona ali posuta s peskom.
- Električna napeljava mora biti izvedena varno pred ognjem, žarnice morajo biti varovane s steklenim zvoncem.
- Za primer požara mora biti na dostopnem mestu ob vhodu pripravljeno gasilno orodje za začetno gašenje, sod z vodo 200 l, vedro, zalog s peskom, lopata in dve gasilni metli.

POZOR: Ali že imate v stanovanju, strojni lopi in v avtomobilu ustrezen ročni gasilni aparat? Če ne, nikar ne odlagajte na jutri, preskrbite si ga že danes! Naročite ga pri svojem gasilskem društvu ali pri gasilskem društvu Nazarje, kjer opravljajo tudi kvalitetno servisiranje teh aparatov oziroma naprav.

Spoštovani občani!

V novem letu 1992 vam gasilci iskreno želimo obilo zdravja, sreče, miru in delovnih uspehov!

Občinska gasilska zveza Mozirje

Mali nogomet v Nazarjah

Krajevno ligo v malem nogometu so v Nazarjah zaključili prve dni februarja. Sodelovalo je šest ekip, ki je odigralo deset kol po dvokrožnem sistemu, kar je ponudilo ljubiteljem tega športa kar deset pestrih nedeljskih dopoldnevov. Predsednik tekmovalne komisije Franjo Pukart je poudaril viden napredek iz leta v leto tako v pogledu kakovosti, resnosti nastopajočih in ne nazadnje same organizacije. Tako je SD Vrbovec dokazalo sposobnost organizirati takšna tekmovanja! Če so bile pripombe, so te letele na sodnika, to pa je že kar navada, ki bi ostala tudi tedaj, ko bi sodil mednarodni sodnik...

Največ točk je osvojila ekipa »Blok« pred ekipo »Starci« (odpisani), ki so se kar enakovredno borili in si tako prislužili vso pozornost jesenskega tekmovanja. Sicer pa je nan jihovih tekmah obisk to dokazoval! Takšni pa so rezultati:

Bloki	10	631	26:15	(+11) 15
Odpisani	10	532	19:20	(-1) 13
Mladost	10	604	32:25	(+7) 12
Kokarje	10	433	27:24	(+3) 11
Sp. Nazarje	10	316	31:36	(-5) 7
Zg. Nazarje	10	028	14:29	(-15) 2

Predsednik tekmovalne komisije se zahvaljuje vsem igralcem, sodniku, tekmovalni komisiji in tistim, ki so pripomogli k uspešnemu poteku jesenskega krajevnega lige in želi, da bi tako potekal tudi pomladni del tekmovanja. SD Vrbovec ponuja igralcem ustrezno zavarovanje zaradi morebitnih poškodb, če si to seveda želi.

Strelsko tekmovanje

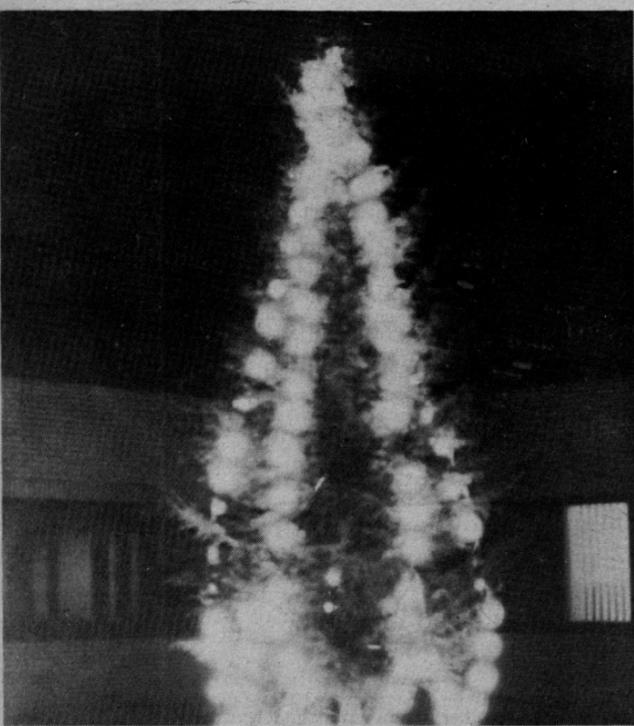
Občinska strelska zveza Mozirje je dne 1. 12. 1991 organizirala na strelišču v Mozirju občinsko tekmovanje z MK pištolo Drulov.

Tekmovanja so se udeležili strelci iz osnovnih strelskih organizacij občine.

Prvo mesto je dosegel Drago Pličnik, drugo mesto Danilo Mrevlje ml. in tretje mesto Peter Brožnik, vsi trije člani osnovne strelske organizacije KAJUH Mozirje.

Najboljši strelci so za svoje dosežke prejeli medalje.

S. M.

Skrivnost božičnega drevesa... (J. Miklavc)

Sanjski utrip zdajšnjih dni vojne na jugu

Vidim silhueto moža, ki kraj moje postelje hodi sem in tja. Hitro, živčno, neslišno.

»Kdo si, popotnik?« brez glasu dahnem vanj. Obideta me srh in tesnoba.

»Uganil si. Popotnik sem. Da, popotnik s svojo težko dušo, ki išče, kje bi jo očistil.«

»Da bi jo očistil! — Zakaj?«

»Hodim in hodim, miru, očiščenja pa ne najdem. Moja duša je umazana, moje roke krvave. V vsaki reki, potoku, studencu si umivam svoje roke, a ostanejo hrapave, krvave. Ne izperem krvi. Prepojene so z njo mnogih teles. Iz teles svojih narodnjakov, sosedov; ljudi, ki bi jim po šegah, navadah in njihovi veri lahko rekli, da so mi bratje. Ubijal, streljal, kral sem nedolžne in požigal njihove domačije. — Da, vse to sem počenjal in se naslajal ob kriku in joku svojih žrtev. Strašen umazanec sem. Bil sem hujši med najhujšimi. Domišljal sem si celo, da zaslužim odlikovanje za svoja dejanja. Pijan sem bil krvi in zmagoslavja. — Ha,« se je ironično zasmejal, »zmagoslavja nad nemočnimi. — Bedak! Pokvarjenec! Hujši kot zver. Danes se sam sebi gnusim!«

»Vojnih grozot v tem trenutku še ni konec,« sem dejal. »Kaj te je nagnilo, da si se streljal? Kako si prišel do spoznanja, da delaš hudo? Res, zavedel si se, toda šele po mnogih zločinih. Pozno, da bi našel studenec očiščenja. Nekoč je zločinec za en sam umor prišel na vešala, ti pa...«

»Vem,« me je prekinil. »Glava je šla za glavo.«

»In ti; pustil si, da so te zvekleli med okrutneže, da so v tebi ubili srce in umazali dušo? Nisi znal preprosjati po svoje? Začel si tuliti z volkovi.«

»Da, tulil sem z volkovi. Tulil in grizel, grizel. Človečnost v srce ni potonila, čustva zamrla, srce okamenelo. Možgani pa so delali. Strahovito dejavni so bili. Izmišljali sem si grobe, krute, strahotne zločine.«

»Zakaj? Zakaj vendar?« sem neslišno počutil.

»Mislim, da sta v meni dva jaza: krotak in hudoben. Zmagal je slabši del. Zdaj spoznavam, kako strahoten sem bil. Smejal sem se, ko sem gledal strah in drget žrtev mojega početja. Moja slast je bila kri, kri, iztisnjena iz teles od starca do najznejšega otroka. Res, ne zver, mnogo hujši sem bil. Nobeno, še tako ustudno dejanje me ni ganilo. — Kako satanski je lahko človek.«

»Se v tebi ni niti enkrat prebudilo sočutje, se niti enkrat nisi zavedel, kaj delaš? Moril si otroke! Kaj nisi bil nekoč tudi sam otrok in si se bal že enega samega rahlega udarca?«

»Seveda sem bil. Imel sem nedolžno otroško dušo. Dorasel sem in se izpridil. Zakaj sem se pustil nahujskati, praviš. Pač zato, ker sem podvržen hudobiji. Govorci so nam trobili, nas prepričevali. Navzeli smo se njihovih misli, idej, načrtov; mnogim, ne samo meni, so utišali vest, ohromili srce in dušo. Butci kot jaz smo se razgrelji, nasedli. Ti si drugačen, iz boljšega testa. Stanovoten si, značajan, pokončen, dober.«

»Ne razumem, zakaj si prišel k meni in mi to pripoveduješ?« sem z muko iztisnil v njegovo senco.

»Moral sem povedati. Hočem, da veš, da sem končno le spregledal, se spametoval in odnehal?«

»Kesaš se svojih dejanj. To je že nekaj. Vest te bo varovala; upam, da je zmagal tvoj boljši jaz in ne boš znova podlegel.«

»Verjemi! S tem sem končal. Nikoli več! Ne vem pa, kako se bom zagovarjal pred živimi in pred bogom. Pregarja me vest, preganjajo me obrzi žrtev, ki hodijo z menoj podnevi in ponoči. Vsa moja notranjost je ogenj, ki žge, peče, boli.«

»Vsako dejanje ima svoje posledice. Tega bi se moral vedno zavedati. Praviš, da iščeš studenec očiščenja; na svetu ga ne boš našel. Smrt ti bo odrešenica. Na levo ali na desno, bo odločila božja porota.«

»Da, božja porota bo odločila. Prav imaš!« je počasi dahnil iz svoje sence, ki je bledela. Silhueta je izginila.

Prebudil sem se. Bil sem vročičen in preznojen.

BILE SO SANJE. Samo sanje, pa vendar se nisem otrešel prvida in besed, ki jih je pustil sanjski popotnik. Pomislil sem: koliko od tistih, ki so se vdali hudodelstvu, se je pokesalo. Najbrž ne veliko, kajti vojna s poboji, požigi in rušenjem še traja. Zaslepljeni ne vidijo, da hkrati uničujejo lastno kulturno dediščino. Bogastvo svojega in sosednjega naroda.

Premalo se zavedamo, da je planet ZEMLJA naš dom. Na njem živi nešteto ljudi različnih narodnosti in ras.

Mati zemlja v svojih nedrih hrani dovolj bogastva za vse, kar je živega na njej. Človeški veleumi pa ji delajo silo. Namesto, da bi njeno bogastvo izkoriščali v prid nam in našim znanjem, jo zastrupljajo. Tudi tu naj bi prevladal razum.

Zemlja je nikogaršnja, a vendar naša. Ne postanimo zločinci nad njo samo, če nas že zli duh vodi v nesoglasja in krvava dejanja.

Kaj, če se mati zemlja razsrdi, nenadoma razsrdi ter nas vse pokoplje pod seboj?

STEFKA PETEK
Rečica ob Sav.

Koline — trihineloza

Sedaj je čas kolin in tudi čas, da se seznanimo s trihinelozo. Kaj je trihineloza?

Trihineloza je zajedalska bolezen živali in ljudi. Povzročila jo zelo majhen zajedalec trihinel. Spolno zreli zajedalci živijo v tankem črevesu gostitelja, ličinke pa v njegovih prečno progastih mišicah, to je v mesu. Bolezen se prenaša z mesom, v katerem so že omenjene ličinke. Za to bolezen lahko zbolijo 49 različnih sesalcev. Največ boleznijo odkrijejo pri lisicah in medvedih, med domačimi živalmi pa pri prašiču, psu in mački. Nevarni prenašalci so tudi miši in podgane. Domače živali, predvsem prašiči, se okužijo s kuhinjskimi mesnimi odpadki, lahko tudi od morhovine obolelih živali. Človek se okuži s suho, prekajeno, klobasami in premalo kuhanim mesom okuženega domačega prašiča, pogosto tudi divjega prašiča, medveda ali druge divjačine.

Človek zbolijo 5—15 dni po okužbi. Bolilehli se pojavijo driska in bruhanje. Bolniki imajo težave pri požiranju, prizadete so žvekalne mišice, mišice jezika, vratu in trebušne prepone. Nastopijo dihalne težave, bolečine v mišicah in otekline obraza, zlasti okoli oči. Oboleni osebe pogosto ce-

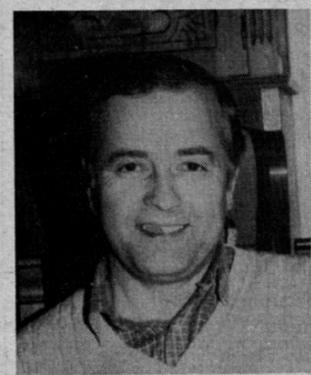
lo umrejo. Pri živalih bolezenska znamenja niso izrazita.

Rejci oz. potrošniki domačih živali morate biti previdni pri nakupu živali. Prašiče nabavljajte samo v rejah, ki so zdrave in ne iz krajev z neznanjo zdravstveno situacijo. O tem se posvetujte s krajevnimi veterinarsko službo. Vsak potrošnik se mora zavedati, da sušenje, dimljenje in zmrazovanje vseh ličink trihinele ne uniči, ker so globoko v notranjosti mesa. Zato je edina zaščita zdravo meso in zadostno kuhanje ali pečenje. Veterinarsko sanitarni pregled je obvezen za meso divjih prašičev in medvedov. Tudi zakoli živali v obratih kmečkega turizma, gostinskih obratov, družbene prehrane in klavnica so pod veterinarsko sanitarni nadzorom. V pregledu ni zajet edino domači zakol. Če je bila žival kupljena v krajih z nejasno ali slabo zdravstveno situacijo, se mora tudi meso prašičev, namenjeno za domačo porabo, iz tako imenovanega domačega zakola, pregledati na trihinele. Veterinarsko sanitarne preglede po zakolu (vključno s pregledom na trihinele, ki se imenuje trihinoskopija) na tem področju opravlja veterinarska služba v Sošanju in Mozirju.

Veterinarska inšpekcija

Želje za prihodnje leto

V razgovoru s predsednikom Sveta KS Gornji Grad, Ivanom (Janezom) PUSTOSLEMSKOM, smo izvedeli

marsikaj zanimivega. Tako kot v zimskem obdobju leže po Zadrebški dolini sence od Dobrovelj, Črete in Menine, tako se življenjski utrip v krajevnih skupnostih Lačja vas, Šmartno, Bočna in Gornji Grad umirja. Odras temu je tudi zatisej v delu ene izmed KS. Kako je v Gornjem Gradu, pa na kratko izjava predsednika Janeza Pustoslemskega.

»Ja, malo smo v senci tudi poleti, saj se glavne stvari dogajajo okrog Mozirja, Nazarja in seveda, po lan-

skeletnih poplavalah, v dolini Savinje. Mi smo si morali kar sami pomagati in v marsičem smo uspeli.

Pomoč po poplavalah je bila skromna, a smo jo z izjemno natančno organizacijo dela in nabave materiala oplenitili in popravili precej cest ter poškodb na komunalnih objektih. Zgradili smo Krznarjev most in tri brvi, Nivo Celje pa se v našo kotlino sploh ni prikazal. Tako se škoda z vsako povodnjico še stopnjuje.

Gospodarstvo se nekako prebija v težavah, ki niso obšle Gornjega Grada. Smreka se poizkuša pobrati v tujini, na novih tržiščih in priznanje Slovenije bo najbrž rešilo veliko negotovosti. Izgubili smo južna tržišča in preskrba s surovino je negotova, ker je politika vzemirila lastnike in gospodarje. Težave pa niso obšle niti podjetja TORI, niti obrtnikov. Vendar pa imamo vtis, da se ti nekako le prebija.

Kar zadeva mojo funkcijo, predsednikovanje svetu KS Gornji Grad, pa bi bil čas, da bi jo predal še komu drugemu. Delati v kraju sem znal že včasih, pripravljen sem še naprej, vodenje pa bi zares delil še s kom. Zato že čakam na volitve, v tem času pa bi želel, da bi storili čim več, za gospodarstvo, življenje v kraju, turistični razvoj in kulturni utrip.«

JOŽE MIKLAVC

PRAV JE, DA SI POMAGAMO

Na Slovstvem se nekaj mesecev dirja vojna med hvatniki borci in mlado armado, ki jo vodi nekaka ljudi. Si mislijo samo nase, nič pa ne pomislijo na tisoče ljudi, ki so ostali brez domov, oblačil in denarja.

Bežunci se natekajo k prijateljem in sorodnikom v druge države. Mnogo jih je prišlo tudi v Slovenijo. Pomagamo jim na različne načine, največ pa s tem, da jim damo denar. Dudi na naši strani smo naredili takšno shujšo. Ubrali smo nekaj denarja in oblačil. Tako smo ob 1. novembru prijatelj samo eno stvijo, denar na vsake stvije pa smo namenili Belocemu križu in Karitatu.

Vsi si želimo, da bi se ta umazana vojna čimprej končala in da bi spet živel v miru.

Primož Kranjc, 4-let-
03 Mozirje

POGREBNA SLUŽBA IVAN STEBLOVNIK

Hitro in solidno že dalj časa opravljamo kompletne storitve s področja pogrebne dejavnosti, in sicer:

- dobava kompletne pogrebne opreme (krste, križi, žarne školjke)
- dobava in montaža žarnih niš s prevleko za žarne pokope
- postavitve mrtvaškega odra na domu
- vse vrste prevozov, tudi v tujino in na upepelitev v Ljubljano
- uredimo dokumentacijo v primeru smrti
- vršimo izkope in zasipe grobnih jam
- dobavimo in dostavimo vam cvetje za okrasitev mrtvaškega odra doma ali v vežici, prav tako vam pripeljemo lahko tudi vence
- organiziramo fotografiranje in snemanje pogrebnih slovesnosti na video kaseto
- fotografije umrlih po potrebi preslikamo, povečamo, uokvirimo in opremimo z žalnim trakom

Če slučajno rabite samo pogrebno opremo brez ostalih uslug, vam sporočamo, da jo lahko dobite:

- v mrliški vežici v Mozirju, kjer opremo izdaja gospod Florjanc Franc, Cesta na Vrhe 28, Mozirje, telefon 831-617
- v mrliški vežici Ljubno, kjer opremo izdaja gospod Golob Janez, Ter 7, Ljubno, telefon 840-089 ali 840-045
- v mrliški vežici Rečica ob Savinji, kjer opremo izdaja gospod Pokleka Herman, Rečica ob Savinji 144, telefona pa žal nima.

Če nas potrebujete, nas lahko pokličete ali obiščete ob vsakem času. Telefonski številki sta: 721-667 in 721-395.

**POGREBNE STORITVE STEBLOVNIK,
PARIŽLJE 11/C, 63314 BRASLOVČE**

OBRтна ZBORNICA MOZIRJE

Fax: 063 831-311
63330 MOZIRJE, p.p. 1, ☎ (063) 831-912

Obrtna zbornica Mozirje obvešča svoje člane pa tudi druge zainteresirane o možnosti nakupa oziroma sofinansiranja poslovnih prostorov v novi avtobusni postaji Mozirje. Avtobusna postaja bo enonadstropna z mansardnimi prostori. Razen pritličja, ki bo izkoriščeno za potrebe postaje, bodo vsi ostali prostori namenjeni poslovnim namenom. Avtobusna postaja bo stala na lokaciji križišča MOZIRJE—LOKE ob obvoznici.

Vse informacije dobite v tajništvu Obrtne zbornice Mozirje.

OBRтна ZBORNICA MOZIRJE

Fax: 063 831-311
63330 MOZIRJE, p.p. 1, ☎ (063) 831-912

**VSEM ČLANOM, PRI NJIH ZAPOSLENIM DELAVCEM, NJIHOVIM DRUŽINAM
ŽELI VESEL BOŽIČ ter SREČNO, USPEŠNO
NOVO LETO 1992
OBRтна ZBORNICA MOZIRJE.**

OBVESTILO

Upravni organ Sekretariata za notranje zadeve SO Mozirje bo v petek, 27., in v soboto, 28. decembra 1991, od 8. — 12. ure uvedel dežurstvo (pritličje soba št. 8) za zdomce za urejanje potnih listov in državljanstva.

Ostali upravni organi 27. 12. 1991 ne bodo delali, ker so ta dan nadomestili z delom 14. 12. 1991.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam knjigo Aleksandra Videčnika **IZ RODA V ROD** po prednaročniški ceni 360,00 SLT.

Znesek bom poravnal v enkratnem znesku v 8 dneh po prejemu položnice.

Ime in priimek:

Naslov:

Pošta:

Datum: Podpis:

Naročilnica zavezuje naročnika in izdajatelja. Morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Velenju.

Naročilnice pošljite na naslov: **EPSI d.o.o., Nazarje 22, 63331 Nazarje**

V NOVO LETO — Z NAKUPOVALNO KARTICO MERCATOR

Od 16. do 31. decembra — 10% popust pri predprazničnih nakupih s kartico Mercator v vseh združnih trgovinah.

Če kartice še nimate, čimprej obiščite najbližje izdajno mesto — združno blagajno v Ljubiji, Rečici, Ljubnem, Lučah in Gornjem Gradu!

Z bogato novoletno ponudbo vas pričakujejo

M
TRGOVINE Mercator ZKZ MOZIRJE

SLOVENSKI KRŠČANSKI DEMOKRATI
Občinski odbor Mozirje
63330 Mozirje, Na trgu
Telefon: 831-143

Slovenski krščanski demokrati, občinski odbor Mozirje, želi članom, prijateljem, volilcem in vsem, ki ste naklonjeni naši ideji, blagoslovljene božične praznike ter srečno in uspešno novo leto 1992. Ostanimo povezani, bodimo prijatelji. Skupaj nosimo teže dneva, pomnožimo srečo. Potrkajte na naša vrata, kjer ste vedno dobrodošli v našem poslovnem prostoru v Mozirju. Uradne ure imamo ob sredah od 16. do 17. ure.

**Mercator—
Zgornjesavinjska kmetijska
zadruga Mozirje p.o.**

**ZADRUŽNIM ČLANOM, KOOPERANTOM
IN POSLOVNIM SODELAVCEM VOŠČIMO
VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 1992**

RESTAVRACIJA

VABI NA SILVESTROVANJE

**V TOREK, 31. DECEMBRA,
S PRIČETKOM OB 20. URI**

Bogat silvestrski menu z aperitivom in štajersko kislom juho samo za 900 SLT! Zabaval vas bo ŠALEŠKI TRIO.

Rezervacije sprejemamo na tel. 831-800 do zasedbe oz. najkasneje do 28. 12. 1991.

**Mercator — Zgornjesavinjska kmetijska
zadruga Mozirje p.o.**

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste ob žalostnem slovesu našega

Konrada Lovrenčiča

na kakršenkoli način počastili njegov spomin, mu darovali cvetje in sveče in ga tako številčno pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala zdravnici dr. Fürstovi in zdravstvenemu osebju za požrtvovalno nego, skrb in lajšanje trpljenja. Posebej se zahvaljujemo sosedom Lončarjevim, vsem, ki ste nam izrekli sožalje, govorniku, pevcem in g. kaplanu za opravljen pogrebni obred ter za njegove tople in tolažilne besede. Hvala vsem, ki ste ga imeli radi in ga spoštovali.

Vsi njegovi

**RTV SERVIS IN ELEKTROMECHANIKA
PURNAT ZDENKO
GORNJI GRAD 179
tel.: 063 842-119**

- Popravilo barvnih in črno-belih televizorjev, videorekorderjev, avtoradijev, tranzistorjev...
- Popravilo in montaža antenskih in satelitskih sistemov

**PRIJAVA REKLAMACIJ VSAK DAN
POPRAVILO TUDI NA DOMU**

PODJETJE TRGOVINE, TURIZMA IN PROIZVODNJE p.o. MOZIRJE

Pa naj kdo reče, da »Savinja« ni moja (naša) trgovina!

Savinjina presenečenja otroškemu pevskemu zboru ob obletnici mozirskega pevskega društva.

Še otroci jo imajo za svojo...

Zato — Savinja moja trgovina!

Prodajalci in uprava podjetja »Savinja« želijo poslovnim partnerjem in potrošnikom srečno, mirno in zadovoljno novo leto.

Le z roko v roki bomo prebrodili vse težave!

Savinja moja trgovina

EPSI se predstavlja

Podjetje EPSI d.o.o. je bilo ustanovljeno januarja 1990. Podjetje je zasebno in se ukvarja s turizmom, propagando in fotografijo. Sedež je v graščini Vrbovec v Nazarjah. Trenutno so trije redno zaposleni, medtem ko je občasni oziroma pogodbenih sodelavcev 15 do 20. Eden od važnejših ciljev podjetja je vzpodbujati turizem v Zgornji Savinjski dolini, in sicer predvsem tak, ki ne obremenjuje okolja. Tu so mišljene predvsem dejavnosti, ki ljudem, ki pridejo v dolino, ponujajo aktivni počitek in omogočijo spoznati dolino in ljudi, ki tu živijo. S hojo, plezanjem, jahanjem, jadranjem s padali, jamarstvom, tekom na smučeh, smučanjem, kajakaštvom zadovoljijo svoje želje po atraktivnostih in hkrati zapolnijo prenočitvene in gostinske zmogljivosti doline.

Zgornja Savinjska dolina, komplet 8-ih razglednic na temo Zgornje Savinjske doline. Skupaj s podjetji Savinja, RTC Golte, Turist in Kovinotehna smo predstavili ponudbo Zgornje Savinjske doline na sejmu Alpe Adria 91 v Ljubljani. Skupaj z RTC Golte in podjetji Savinja, ZKZ, Turist, Elkoj, Kovinotehna smo predstavili ponudbo Zgornje Savinjske doline tudi v nemškem katalogu DSV — zima. Moderni športni mnogoboj Pentatlon Zgornja Savinjska dolina 91 je podjetje organiziralo skupaj z RTC Golte v septembru. To je ekipno tekmovanje v vožnji z dirkalnim in gorskim kolesom, spust s kajakov, gorski tek in spust z jadrnim padalom. Tekmovanje se bo spomladi 92 skušalo ponoviti z mednarodno udeležbo.

Podjetje je na osnovi naročila občine izdelalo tudi Program razvoja turizma v dolini, ki naj bi bil osnova za izdelavo investicij oziroma osnova za pridobitev sredstev pod ugodnimi pogoji. Podjetje je skoraj ves fotografski material za zgoraj navedene edicije prispevalo samo.

M. L.

Kulturna dejavnost v občini

Znano je, da so že pred prvo svetovno vojno v naši dolini delovala številna prosvetna oziroma kulturna društva. Tedaj je bilo dokaj dobro razvito tudi gledališko delovanje, seveda pa najbolj zborovsko petje. Tudi v času med obema vojnima je bilo močno čutiti utrip kulturnega življenja, celo manjši kraji so imeli svoja društva in uspešno zadovoljevali potrebe svojih sokrajanov. Če od manjših krajev navedemo le Radmirje, kjer je delovalo kar več vrst društvene kulturne dejavnosti. Kako je vse to danes, smo povprašali tajnico Zveze kulturnih organizacij v naši občini, Ivano Žvipelj.

ZKO deluje kot povezava kulturnih društev, pričakuje se, da bo novi zakon o zavodih prinesel določene spremembe v organiziranosti. Ta čas je v občini 10 kulturnih društev, v okviru katerih deluje od 12 do 15 pevskih zborov. Predvidevajo, da je med pevci okoli 200 članov, posebej pa velja omeniti mladinske zборе, v katerih se udeležuje do 280 mladih. Ti mladinski zbori delujejo tako na šolah kot v okviru kulturnih društev. Društva prirejajo redne letne koncerte, prav živahno pa je kulturno življenje v času meseca kulture, ki poteka v počastitev slovenskega kulturnega praznika. Lahko bi torej trdili, da je pevska kultura dobro razvita, daleč tako pa ne gledališka. Tu velja omeniti društva Smihel, Nova Stifita in Gornji Grad, ki občasno še pripravijo kakšno odsko predstavo, sicer pa gledališka dejavnost pri društvih usiha. Kaj je temu vzrok? Za priprave na takšno predstavo je treba dolgo vaditi, društva so v nezavidljivem gmotnem položaju, tako marsikje sploh ni pogojev za redne vaje. Morda je med vzroki za takšno stanje tudi pomanjkanje volje do sodelovanja, saj odsko delo zahteva skrajno odrenkanje in veliko dobre volje.

Seveda pa ZKO redno ponuja izobraževanje vodij raznih dejavnosti in ko že govorimo o razmerah v naših društvih, marsikje pogrešajo ustrezno strokovno vodstvo. V zadnjem času se je v Nazarjah dobro razvila plesna dejavnost in to po zaslugi Romane Grudnik, ki jo vodi. Na Ljubnem deluje folklorna skupina, ki je nekaj časa zbujala upanje na uspešno in stalno delovanje, žal pa ta čas tudi tam manjka zanimanje, podobno je na

Rečici. Poudariti velja prizadevnost ljubenskega turističnega društva, ki že nekaj let povezuje domače godce, vsako leto pa pripravijo njihov nastop. Žal pa je ugotoviti, da gre sicer instrumentalna dejavnost pretežno v komercialne vode...

Res je, da se srečanja citrarjev v Grižah redno udeležujejo tudi naši citrarji, tudi orglarji so se udeležili srečanja v Trebnjem.

Menimo, trdi Ivana Žvipelj, da bi morali v občini prirediti več srečanj podobne vsebine, saj bi tako gojili voljo do udeležbe tudi tistih glasbenikov, ki neradi potujejo v druge kraje. Tudi godci bi se lahko srečevali v okviru občine; tu gre seveda za domače godce, ki nastopajo le na Ljubnem.

Posebne težave so pri kinosekcijah po društvih. Zaradi novih meja je zagotovitev filmov negotova in seveda zelo draga, pa tudi za obisk kinopredstav je vse manj zanimanja.

Glede gostovanj raznih poklicnih skupin v dolini pa velja omeniti zelo visoke stroške vsake predstave. Gibljejo se med 40.000 in 60.000 tolarji. Vstopnina niti približno ne pokrije stroškov, pa vendar so v okviru ZKO pripravili gostovanja 4 gledaliških skupin za odrasle, 3 za mladino, 6 glasbenih prireditev za odrasle in 10 za mladino. Na sploh je močno občutiti pomanjkanje denarja, ZKO sicer primakne v okviru svojih možnosti sredstva, pa vendar je opaziti, da se mnogi zaradi vstopnine ne morejo udeležiti kakšne predstave.

Občinske revije so še vedno priljubljena oblika širšega sodelovanja društev. Dejstvo je, da se ob takih prilikah sodelujoči med seboj spoznajo in primerjajo znanje. Revije so tudi priložnost za podeljevanje priznanj zaslužnim društvom in posameznikom.

Naša sogovornica je ob zaključku še enkrat poudarila potrebo po nenehnem izobraževanju, le tako ne bo raven kakovosti padla in vključevali se bodo vedno novi ljudje, tega si na ZKO želijo.

In še naša misel! Kulturna ponudba je nepravilno razdeljena, podeželje je napram središčem močno odrinjeno od dogajanja. Vendar je tudi naš človek željan kulturnih doživetij, saj končno Slovenija ni le Ljubljana in njena okolica...

Moški pevski zbor Mozirje in predaja umetniške slike Antonu Plescu (C. Sem)

Mešani pevski zbor Mozirje, pod vodstvom Antona Acmana, mlajšega (C. Sem)

Zbor upokojevcev iz Mozirja, vodi ga Anton Acman, starejši (C. Sem)

Praznik petja v Mozirju

Mozirje je staro središče domače kulturne dejavnosti. Prizadevni kulturni delavec Franjo Cesar je zbral dokazje za dolgoletno, celo stoletno delo kulturnega društva v kraju. Osredotočil se je sicer bolj na odsko dejavnost, pa vendar, znano je, da je čitalnica v Mozirju delovala od leta 1877 dalje, da je bila prva »velika beseda« že jeseni 1863 in da je kulturna dejavnost doživljala v času med obema vojnima pravi razmah. Torej moremo trditi, da je tudi zborovsko petje v Mozirju doma že dolga desetletja.

Po drugi svetovni vojni je dal pobudo za ustanovitev (pevskega zbora v Mozirju Jože Brunšek in od tedaj, to je pred 25 leti, je spet slišati zborovsko petje v kraju. Sprva, kot je pripovedoval predsednik zbora Anton Plesec, se je pelo le v moškem sestavu, pozneje, ko je kazalo, da bi zbor oslabil, so pritegnili še ženske in ustanovili tudi mešani pevski zbor. Sedaj delujejo v Mozirju trije zbori in še nanovo ustanovljen otroški zbor, pod vodstvom Ivane Žvipelj.

Ob 25-letnici obstoja Moškega pevskega zbora Mozirje so priredili jubilejni koncert v kino dvorani, ki je tokrat bila nabito polna poslušalcev. Sodelovali so kar štirje zbori, to pa je dalo prireditvi poseben pomen. Peli so: moški pevski zbor, pod vodstvom Antona Acmana, starejšega, mešani pevski zbor, pod vodstvom Acmana, mlajšega, zbor upokojevcev, ki ga vodi Acman starejši, in še otroški zbor, ki ga vodi Ivana Žvipelj. Odveč bi bilo ocenjevati posamezne nastope, saj mora kaj takega narediti strokovnjak, lahko le rečemo, da je koncert potekal v splošno zadovoljstvo poslušalcev in da je odmeval med ljudmi kot odlična prireditev.

Slavnost je popestrila še podelitev zlatih, srebrnih in bronastih Gallusovih značk in izročitev umetniške slike predsedniku zbora Antonu Plescu, ki je imel celotno prireditev na skrbi.

Pevski zbor Mozirje se zahvaljuje podjetjem, ki so pripomogli, da je prireditev sploh bila, hkrati pa obljublja še več podobnih koncertov za prijatelje petja.

140 let Mohorjeve

Mohorjeva družba je s svojim delovanjem odločilno pripomogla k ohranjanju slovenstva in narodne zavesti med našimi ljudmi. Iz Slomškove zamisli je zrastle veličastno drevo narodne omike, ki ga povzemamo iz Mohorjevega kataloga, da bi se vključili v spomin, kako so pričele med naše prednike prihajati knjige v domačem jeziku.

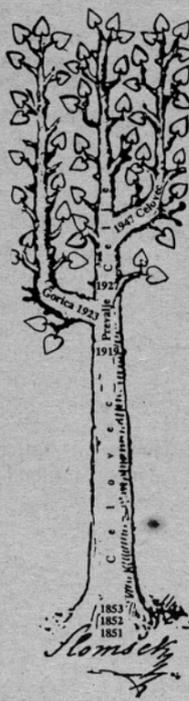
1851, 1852, 1853: Vsaka od teh treh letnic nam po svoje govori o začetkih Mohorjeve. 1851 je bil v Celovcu izdan razglas o ustanovitvi knjižnega društva sv. Mohorja. Zanj sta dala spodbudo učitelj Anton Janežič in kaplan Andrej Einspieler, podprli ju je A. M. Slomšek, tedaj lavantinski knez in škof. Leta 1852 je bila prva seja odbora in izšlo so prve knjige. Leta 1853 je bilo Društvo uradno registrirano.

1859: Društvo sv. Mohorja je doživelo svoj kratek vzpon, takoj za tem pa, zaradi človeških slabosti, tudi padec. Ko se je zdelo, da bo izdihnilo, so družbeniki prišli do modre misli: prenašati je treba vso stvar na cerkev. Da. Duhovnik bo zanesljiv poverjenik, kmet pa vesel in hvalečen bralec družinskih knjig. Oktobra 1859 je tako nastala, še vedno v Celovcu, cerkevna bratovščina Družba sv. Mohorja.

1919: Družba sv. Mohorja je obrodila obilen sad in ob koncu prve svetovne vojne je štela nad 90000 udov. Kdor je bil Slovenec, je imel naročene tudi mohorške knjige. V Celovcu je imela svojo hišo in tiskarno. Pred nemškimi pritiskom pa se je na opozorilo generala Maistra z vsami premišljenimi in oseljenjem vred 31. julija 1919 preselila na Prevalje, na slovensko stran, kjer si je našla prebivališče za osem let.

1922: Dne 1. septembra 1922 je pisatelj Fran S. Finžgar v Ljubljani prevzel uredništvo Mohorjeve družbe. Z močjo svoje osebnosti in z izkušeno roko dobrega organizatorja je kot kasnejši tajnik pritegnil domača vse ugodne slovenske pisatelje in učejake.

1923: Italijanski fašizem je Slovenec v Italiji prepovedal in onemogočil uvoz slovenskih knjig. Knez nadškof Frančišek B. Sedej je zato na predlog duhovščine 23. novembra 1923 ustanovil Goriško Mohorjevo družbo. Živi in deluje še danes, prekaljena v mnogih spopadih z nacionalno enoumnimi oblastmi.

1927: Družba je bila po svoji naravi že od vsega začetka vseslovenska ustanova, zato so si ljudje, ki so jo vodili, seveda prizadevali, da bi jo tudi geografsko postavili v središče slovenstva. Celje je takšno središče. Leta 1927 se je tako Družba preselila iz Celja in se tu ustali, upravno in s tiskarno.

1941: Nemška okupacija ni popolnoma prekinila delovanja Družbe, saj je Finžgar v Ljubljani nadaljeval z rednim izdajanjem knjig vsako leto. Povzročila pa je veliko škode. Okupator je uničil skoraj vso zalogo knjig, le malo jih je zavednim Slovincem uspelo na hitro rešiti.

1945: Po drugi svetovni vojni je nova jugoslovanska oblast potrdila nadaljevanje Mohorjeve družbe v Celju (Voranc, Kidrič). Cerkevna bratovščina Družba sv. Mohorja deluje še naprej s starimi, brezpremenjenimi pravili in z vsemih duhovnimi koristmi za družnike-vernike. Njen predsednik je bil, kot prej, dr. Fran Cukala, podpredsednik dr. F. Stele, tajnik pa F. S. Finžgar. Tiskarna, ki je imela takrat najmoderneje stroje, je bila kmalu za tem nacionalizirana, poleg tega pa so bili Mohorjevi družbi odvzeti tudi upravni prostori. Pravni sistem nove Jugoslavije cerkevne bratovščine seveda ni priznaval, zato je družba državno pravno nekajkrat menjala svoj status, končno je bila registrirana kot založniško društvo.

1947: 28. januarja 1946 je bil v Celovcu spet ustanovljen odbor Družbe sv. Mohorja - tretja veja. Prve knjige iz Celovca so bile namenjene seveda Slovincem, ki jih je železna zavesa ločila od matice, in so izšle leta 1947. Od tega trenutka dalje imamo tri sesrskne Mohorjeve družbe, ki pokrivajo vsaka svoje področje razdeljenega slovenstva. Celjska skrbi predvsem za Slovence znotraj meja Republike Slovenije, Celovška pošilja svoje knjige predvsem gospodariki in politični slovenski emigraciji po vsem svetu, goriška pa zalaga s knjigami najprej v Italiji živeče Slovence.

Pozabljena opravila

Mlajši ljudje si ne morejo prav predstavljati življenje na vasi pred davnimi leti. Tedaj so ljudje živeli veliko bolj z naravo, saj so se z njo spopadali na vse načine. Temu primerne so bile tudi oblačilne navade, uporabljali so doma narejena blaga in platno, surove in robate tkanine. Doma so pridelali vse potrebno za prejo, predvsem pa je bil pri vsaki kmetiji lan. O tej rastlini bi želeli povedati nekaj več.

Lan so sejali v času setve jare pšenice, to je spomladi. Trdo delo je bilo, ko so ga morali opleti. Zanimivo je, da lan le do polodne cveti in ljudje so pravili, da to zaradi tega, ker se v tem času bero maše, pri katerih uporabljajo lanene tkanine. Popoldne pa po izročilu starih ljudi lan »meži«. Ko lan dozori ga »popiljejo«, to je bilo opravilo, ki je padlo v avgust. Sušijo ga v »kopah« kakih 14 dni, ko je suh, ga »riflajo«, pravijo da »snop češejo«. Lanene glavnice nato v mlino oluščijo, tako da mlinске kamne nekoliko razprejo. Navadno pa lan otolčijo na »babi« s »peravnico«, seme pa ovejajo. Lan se suši na travniku, kamor ga razgrnejo, in kot pravijo, »ga dajo vležati«, tam je na soncu in dežju kake tri tedne. Dobro je, če ga »ne dobi slana«. Hranijo ga povezanega v velike snope, vse do jeseni.

Sledi teritev, največkrat jo opravijo med gospodnicami ali po vseh svetih

(»sensveti«). Lan spravijo k »frnazi«, to je preprosta sušilnica. Tam namestijo terice, poznajo dve vrsti tega pripomočka, enim rečejo »sekaške«, drugim pa »glajavke ali gladence«. Se prej morajo lan v franzi sušiti, to delo je zahtevno, saj je nevarnost, da se lan vname. Izkušen kurjač, bil je vedno moški, ki so mu rekli »suha baba«, je previdno nalagal drva na ogenj. Tarejo v glavnem vsi, moški in ženske, prvim rečejo »terci« drugim pa »terice«. Moški vzame »pest« lanu in ga na sekaški »obsekuje«, nato pa sledi terica, ki ga »ogladiti«, da odleti pezdur. »Pesti« na obeh koncih zavijajo in zložijo v »pušle«, to so veliki snopi, ki jih povežejo s srebrotom, tako je povezanih navadno kakih 25 pesti v snop.

Terice kaj rade mimoidoče znanec ogovorijo in jim med pogovorom obesimo »repec« iz prediva in če kdo takega sreča, po navadi smehljuje vpraša, »kje pa danes tarejo«.

Kadar tarejo, je hrana izdatnejša, običajno je tedaj na jedilniku »bratec«, to so pečeni orehovi štruklji iz bele moke. Po končanem delu dobi vsaka terica še »stručko« (beli kruh).

Vsi podatki izvirajo iz zapisa Jožeta Lekšeta, ki je opisoval ta dela v okolici Mozirja. Tako so se ohranili dragoceni in morda že pozabljeni izrazi in opravila.

A. VIDEČNIK

Franč Pustoslemšek — Frenk

Sopotnik, ki ga premalo poznamo, bi lahko dejali za Frenka iz Nazarj. Res ga vsak dan srečujemo, večina pa vendarle ne pozna njegove umetniške duše in njegovih stvaritev. In teh ni malo. Riše,

v kašnem društvu, brez izobrazbe na tem področju. Pač. Veliko je bral o zgodovini, kompoziciji, tehniki, predvsem je veliko ustvarjal. Njegov prvi vzornik je bil Jaki, sicer pa ga je vedno zanimalo nekaj, kar ne obstaja. Naravo ali karkoli lahko fotografiraš, pravi. Bolj strokovna ocena njegovega ustvarjanja pravi, da so njegova dela »abstraktne predstavite z določeno simboliko, ki daje možnost različnim asociacijam, priljubljena tematika pa so sanje, vojna, trpljenje.«

Po svoji poti je torej stopal sam. Veliko je ustvarjal in se s tem veliko tudi učil. Slikanje mu je in mu še pomeni hobi, veselje, strast in potrebo, tudi trdo delo, ko dobi navdih, »ko sem za to«, rad reče. Veliko dela doma, veliko tudi v Gorenju, kjer je zaposlen. Tam je ustvaril mnogo del za opremo notranjih prostorov, za hišni sejem Gorenja in podobno. Prav s pomočjo Gorenja je razstavljal v Velenju, Ljubljani, v Kölnu in Nürnbergu, sicer pa svoje predstavitev uveljavlja s poznanstvi, tudi naključnimi. Naslednjič bo razstavljal v Ljubljani v galeriji Doma španskih borcev. Januarja bo ta razstava, pokrovitelj pa je Modna konfekcija Elkoj.

Zanima ga vsak material, od papirja do bakra, lesa in emajla. Vse mu je zanimivo, vsebino slike večkrat podreja materialu ali obratno.

Slike seveda tudi prodaja, toliko pač, da se izteče. Material je pač drag, preživetje pa je tudi treba. Prav tako velja dejstvo, da je lažje prodati v tujini, saj doma vse bolj zmanjkuje denarja že za najnujnejše stvari. Sicer pa njegove slike niso miti predrage, niti prepoceni. Prodati seveda mora, vendar nikakor pod ceno. »S tem bi prodal tudi samega sebe,« trdi in ima gotovo prav.

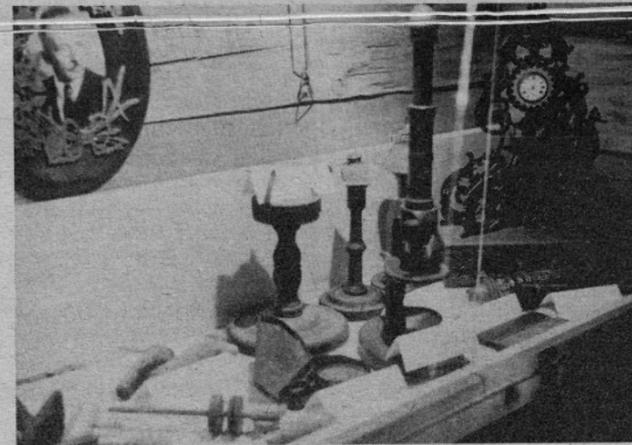
J. P.

Franč Pustoslemšek

odkar pomni, pričel pa je s svinčnikom, s katerim je porisal vse, od papirja do stena. Nadarjenost sem ali tja, v osnovni šoli je ni nihče opazil in ga morda usmeril. »Risanje sem imel samo štiri,« pravi. »Vsem drugim sem risal risbe, za lastno pa mi je vedno zmanjkalo časa.«

In tako je risal naprej in riše še danes brez mentorja ali mecena, brez članstva

Vabimo k ogledu zbirke samouka in izumitelja Antona Jamnika. (A. Videčnik)

Terice in terci pri Rženičniku v Šmihelu. Slika je bila posneta leta 1939.

NE sekaj, sekaj smrečice!

Izkušnje prejšnjih let nas učijo, da bo to težko. Pred temi prazniki se veliko ljudi zažene v gozdove in ropa, dobesedno. Smrečica pač mora biti lepa, najlepša, in takšna smrečica raste lepa na lepem prostoru. Z naslado jo odsekamo in čez nekaj dni ali tednov odvečno odvržemo. Najmanj, kar je, je to kaznivno dejanje, oblika tatvine, ki včasih krepko seže v vandalizem. Posekamo eno smrečico, jo odvržemo, ker vidimo lepšo, jo odsekamo...

Gozdarji in strokovne službe nas zato znova opozarjajo, naj ne hodimo pustošiti po gozdovih, pomagajmo preprečevati še hujšo škodo in ne prišpevajmo dodatno škodo umiranju gozdov. Ob tem se nam lahko zgodi, da nas bo iz zasebnega gozda lastnik preganjal z vilami, v srečanju s pooblaščenimi osebami nas bo doletela kazen, ki pa škodo v gozdu nikoli ne bo povrnila.

J. P.

PREKLARIJE (humoreska)

Beseda je precej Pobreška (okolica Trnovca), pomeni pa, bosti se z nekom, tepsti, kregati, pač nekaj, kar celo za Pobrežane ni najboljše. Izhaja iz besede prekla, kar je najbrž nekakšna palica, vrezana v grmu, kot za fižol, večja za hmelj in ravno prav kratka in oglata »za čez rit«. Tej, krajši, rečemo Trnovčani kar »páček«. A o tepeški tokrat ni govora.

Preklarije so vsakdanja stvar tudi v vsej Sloveniji. Saj ga menda ni Savinjščana, ki ne bi vedel, na kakšni kulturni ravni se poravnava, dogovarjajo in zmerjajo delegati v slovenski Skupščini. Še zlasti so se spreklali na problemu osnutka ustave, kjer je dilema le še stvar, ki se v glavnem ne tiče osrednjih oblastnikov, ki se sicer radi sklicujejo na demokracijo in človekove pravice. Splav bi naj počasi splavili iz ustave, kasneje najbrž še iz zakona. Tako se še z ljubenskim flosom ne dela.

So pa zanimive, a vse bolj banalne preklarije glede lastništva in nadaljnega obsega poslovanja v firmi Elkroj. Zato ni čudno, če so v »Našem času« zapisali, da utegne biti ime enega obrata, »RAZKROJ«. Če gre za statusna vprašanja, jih naj razreši zakon in sodišče, če pa za prestiž in kakšno solo ljubezen do dveh podjetij, pa bodo prekleto potrebne tudi prekle. Pravzaprav »páčeki«.

Koliko preklarij je bilo okrog telefonije, ve le tisti, ki že dve leti čaka na nov priključek. V Smartnem ob Paki so imeli pravo pošto fronto, v Ljubnem do Grušovelj, se zatika zaradi objektivnih in bogve še kakšnih zapletov. V

Gornjem Gradu se boje z akcijo sploh začeti. V Mozirju so žugali z blokado celjske pošte. Kot da so poštni delavci sami »bavci«. Kaj pomeni »bavc«, pa najbrž še vsi Trnovčani ne vedo.

Ljubi Jezus, kolikšne preklarije so bile po poplavih, zaradi poplav?! Le kdo se ne spominja prave tragedije poplav. Nato pa je krenilo. Če so nekateri prejeli premalo pomoči, so jo baje drugi preveč. A tega ni nihče priznal. In kljub temu, je dolina dobila veliko mostov, brvi, vodnih pregrad, jezov... eh, no. Jezovi so bolj za jezo. Tako je še vedno, osrednji, spodnjerečijski jezar, do tal porušen. Kot Vukovar! In še enkrat je bil porušen pustopoljski most. Tako da bo nekaj dela ostalo še za prihodnje, upajmo, lepše leto.

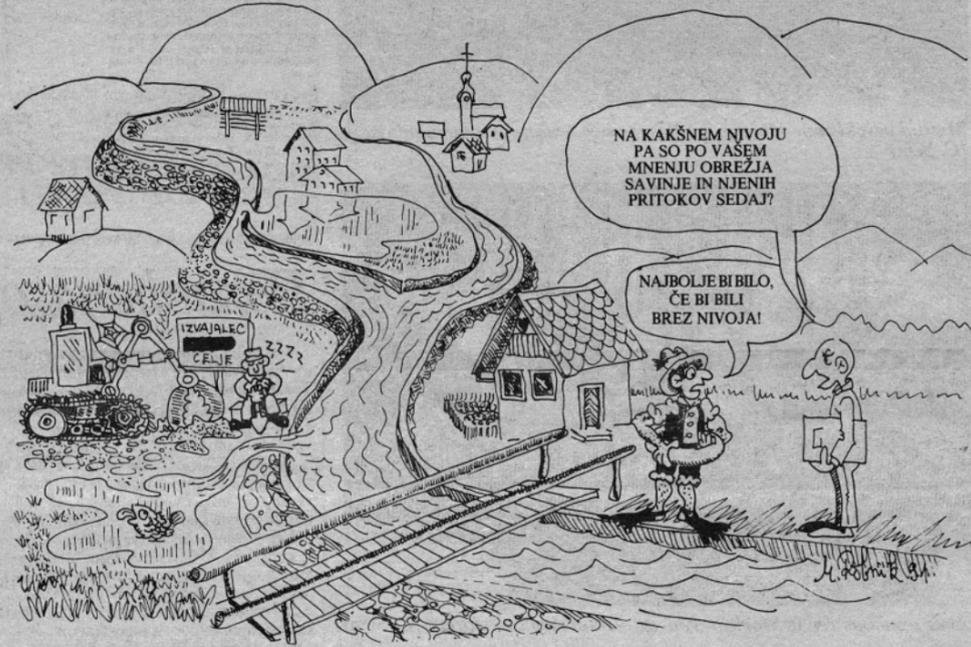
No, preklarij ni manjkalo niti v delegatskih klopek mo-

zirske skupščine. Napadi na izvršilne funkcionarje, predsednike vlade, so se vrstili. Najprej ravno v naši občini. Nato se je bolezen razlezla v Velenje in kmalu nato še v Celje. Celo leto pa je bilo nenaklonjeno tudi gospodu Lojzetu v Ljubljani. Tisti, ki namerate kandidirati za predsednika vlade na prihodnjih volitvah, nikar ne kanite obnavljati občinske bajte, kadrovati v kakšnem podjetju, ali si ustanovljati lastnega podjetja na področju komunale — za prihodnje čase. Današnji vladar ne more biti ne obrtnik, ne direktor, ne uspešen kmet, kaj šele špekulant. Ubogati mora svojo delegatsko bazo. Ob tem pa seveda ne more izvajati svojega dela. Namreč, noben podjetnik, obrtnik ali kmet, ki dela po zakonih, ne more v naši deželi (pre)živeti, kaj šele bogateti.

Uh, preklarij je še mnogo

med nami. Radi bi pobirali visoke davke. A jih od obubožanih delavcev ne moremo. Pa se davčni vijak kar zajeda in zajeda, najbolj v živo ravno tistim, ki niso bogati. In tako je sociala padla na izpitu. Mnogi obrtniki so položili orodje in orožje, ter odpustili delavce. Na, pa imaš Šešok, skoraj lačne občane, ljudi na Zavodu brez posla, in Jožica Puhar, sindikaliste za vratom. Moj, trnovški nos mi pravi, da bi lahko pobrali davke le premožnim in ne le Trnovčanom.

In kakšna preklarija je bila okrog gozdov in lesa? Tiboga! Šumijo gozdovi, čigavi? Šumijo denarci po glavi? V bogati Zgornji Savinjski dolini je lesa zmanjkalo že za prekle, saj ga že »splavarijo« lepih dvesto let. Komu je koristil moratorij? Gozdarskim delavcem prav gotovo ne. Mogoče le tistim, ki so zavihteli »blenkače« in vsekali po svoje. In zaradi nesmo-

Ignac Orožen o cerkvi sv. Magdalene v Gornjem Gradu

V gorenjegrajski župniji se nahaja tudi podružnična cerkev sv. Marije Magdalene. V knjigi, ki je z naslovom Dekanija Gornji Grad izšla leta 1877 v Mariboru, je Ignac Orožen podrobneje opisal prejšnjo cerkev, ki so jo v šestdesetih letih prejšnjega stoletja podrl in namesto nje na drugem mestu postavili sedanjo.

Cerkev sv. Magdalene v Gornjem Gradu. Ta prestara cerkev, pri kateri je po pripovedki stal ženski samostan (1), je stala na spodnjem koncu župnijskega pokopališča v smeri od zahoda proti vzhodu in je bila dolga 12 sežnjev (2). Prezbitarij je bil rebrasto obokan in v njem je bilo na vsaki strani glavnega oltarja po eno visoko gotsko okno. Ladjo je pokrival strop iz desk, proti zahodu pa je imela dozidano še leseno vežo. Poleg glavnega oltarja sv. Magdalene, na katerem je bil nameščen grb škofa Tomaža Hrena, je imela cerkev na vsaki strani slavoloka go en oltar, in sicer na desni Zalostne Matere božje iz leta 1662 in na levi sv. Antona Puščavnika. Sredi ladje je ob severni steni stal oltar sv. Ane, nasproti njemu pa je bila prižnica, ki je bila zgrajena v 17. stoletju. Omembe, vredna je zaradi izredne kompozicije slike, ki je stala ob oltarju sv. Ane na ozki leseni letvici, ta pa je služila oltarni steni kot kon-

zola. Upodobitev je bila takale: Sv. Janez Krstnik je v kadi kopal jagnje, in medtem ko je sv. Servacij naglo prinašal škarj vode in sv. Jakob Mlajši košaro rož, so drugi svetniki ob kadi veselo igrali, pri čemer je sv. Simon godel na gosli, sv. Janez Evangelist je igral na harfo, sv. Jakob Starejši na kitaro, sv. Tadej je piskal na piščalko, sv. Jožef Pravični pa je tolkel na boben. To je bila ilustracija k spodaj zapisanim verzom: Lavacra puri gurgitis Coelestis Agnus atigit.

Cerkev je imela nad zahodnim portalom lesen zvonček, v katerem sta bila dva zvonova. Večji je imel napis: »Ecce signum fugite partes adversae, vecit Leo de tribu Juda, radix David ex stirpe Jesse.«

»Hassan Bassa caesus in festo S. S. Achatii Soci. Mart. 16. 9b. Petrinja Capta in festo s. Laurentii Mart. 1594.« (3) Manjši zvon pa je imel napis: »O jessu magister bone propitius esto populo tuo S.S.S. Lazare M. Magdalena et Martha orate pro nobis. Ad laudem Jesu et Mariae Thomas IX. Epus. Lab. F. F. et Consec. Elias Somrakh civis Lab. fudit me anno 1615.«

V cerkvi so na stenah viseli trije na les naslikani nagrobnički, in sicer poleg oltarja sv. Ane Marxa Siebenaicherja, Radgončana, iz leta 1643 in temu nasproti Urbana Kroelli-

ja iz leta 1644, tretji pa je visel nad slavolokom.

Pod stopnico pred prezbitarijem v ladji je bil nagrobnik dekana in župnika Janeza Ludvika Umeka, ki je umrl leta 1752.

1757, 5. decembra, je na Dunaju umrl ljubljanski škof grof Ernest Amadeus Attems. V skladu z njegovo oporoko so ga 9. decembra prenesli z Dunaja v Gornji Grad in ga tu pokopali v zgornjo grobnico cerkve Marije Magdalene (4).

V takem stanju je bila cerkev Marije Magdalene v zadnjem času svojega obstoja. Poročila o njej iz prejšnjega časa vsebujejo vizitacijska zapisnika. Glasita se takole (5): 1631: Kapelica sv. Marije Magdalene zunaj škofovskega dvorca ima v prezbitariju oltar sv. Marije Magdalene, na ženski strani oltar blažene Device Marije in na moški strani oltar sv. Janeza Krstnika.

1641: Podružnična cerkev sv. Marije Magdalene zunaj škofovskega dvorca, ob kateri je pokopališče za celotno gorenjegrajsko župnijo. Ima tri primerno okrašene oltarje. Strelha cerkve je stara in na več mestih pušča, kar povzroča škodo. Cela cerkev je lična, toda zaradi majhnih oken temna, zato je odločeno, naj se povečajo.

Ta stara cerkev, o kateri se je govorilo že v zgodovini opa-

tije Gornji Grad (6) za leto 1438, je bila leta 1869 popolnoma podrta.

V letih 1867 do 1869 je bila na zgornjem koncu župnijskega pokopališča v gotskem slogu postavljena sedanja nova kapela sv. Magdalene; gradnja, za katero je prispevala denar župnija, je vodil Jožef Florjančič, ki je cerkev kot dekan blagoslovil 17. oktobra 1869.

OPOMBE: (1) Samostan beneditink v Gornjem Gradu se omenja v nekem dokumentu iz leta 1332 in v gorenjegrajskem urbarju iz leta 1426. — (2) Seženj meri približno 1,90 metra. — (3) Ta latinski napis je v zvezi s Hasan pašo Predojevičem, ki je bil v letih 1591—1593 bosanski namestnik v turški službi. Zgradil je Petrinjo ob Kolpi, da bi lažje napadal Hrvaško. Ko je leta 22. junija (na dan sv. Ahaca) 1593 napadel Sisak, je bil hudo poražen in ob tem je tudi izgubil življenje. — (4) Škof je bil v letih 1743—1757 in v tem času je dal zgraditi škofovski dvorec v Goričanah (pri Medvodah) in stolnico v Gornjem Gradu. — (5) Napisana sta v latinščini — (6) Namreč v Orožnovi nemško pisani knjigi Benediktinska opatija Gornji Grad (iz leta 1876).

Uvod, prevod in opombe Peter Weiss

trnega gospodarjenja, ob božiču ne bomo več smeli okrasiti niti enega drevečka. Rešitev naših gozdov je, kot kaže, v plastičnih novoletnih jelkah. In najbrž v razumejši državni politiki do zemlje, do gozdov, do zraka in do vode. Saj nam je samo še to ostalo.

Brez preklarij ni šlo nikoli in tudi v prihodnje jih bo še kaj. Toda, prepustimo, da se pre-

klajo tisti, ki imajo prekle v rokah. Samo jezično pretiravanje nas ne bo popeljalo v obljubljene dežele, v tako željeno Evropo. Tujina se na preklarski jezik ne razume. Še slovensščine ne sprejema. Kaj šele združarskih navad, ki smo jih vse bolj polni tudi Savinjščani.

Za prihodnje leto pa.... en preklarski pozdrav od Trnovčana!

Pomočniksko pismo iz pred druge svetovne vojne

Veterinarsko dežurstvo

23. 12. do 29. 12. Lešnik Marjan, dipl. vet., Ljubija, tel. 831-219
30. 12. do 5. 1. Kralj Ciril, dipl. vet., Ljubno, tel. 841-410
6. 1. do 12. 1. Zagožen Drago, dipl. vet., Ljubno, tel. 841-769
13. 1. do 19. 1. Lešnik Marjan, dipl. vet., Ljubija, tel. 831-219
20. 1. do 26. 1. Kralj Ciril, dipl. vet., Ljubno, tel. 841-410

Dežurna služba Elektro Celje

Nadzorništvo Nazarje za mesec januar 1992

Od 30. 12. 1991 do 5. 12. 1992 Tratnik Franc, Pusto polje, tel. 831-263

Od 6. 1. do 12. 1. Lever Peter, Paška vas, tel. 885-150

Od 13. 1. do 19. 1. Marolt Marko, Mozirje, tel. 831-877

Od 20. 1. do 26. 1. Jeraj Franc, Prihova, tel. 831-910

Od 27. 1. do 2. 2. Tratnik Franc, Pusto polje, tel. 831-263

V slučaju kakšnih sprememb pokličite Elektro Celje, tel. 25-841, kjer dobite vse potrebne informacije.

Kino Mozirje v januarju 1992

1. 2. DEVET IN POL NOČI — ameriški film — komedija
4. 5. JAMES BOND JE BIL ŽENSKA — ameriški film — pustolovski
11. 12. OSKAR — ameriški film — komedija
18. 19. AIR AMERICA — ameriški film — akc. komedija
25. 26. JEKLENI OREL — ameriški film — akcijski

Kino »Jelka« Nazarje v januarju 1992

4 — 5 AIR AMERIKA, ameriški film — akcijski
11 — 12 TERMINATOR II. DEL, ameriški film — akcijski
18 — 19 ŽELEZNI OREL, ameriški film — triler
25 — 26 POGLEJ, KDO TO GOVORI II. DEL, ameriški film-zabavni

Matična kronika za mesec november 1991

ROJSTVA: Rodile so se 4 deklice in 5 dečkov
POROKE: Dobnik Ivan, roj. 1968, iz Dobrovolj 12 in Ramšak Romana, roj. 1974, iz Dobrovelj 22; Forstner Ferdinand, roj. 1968, iz Mozirja, Prešernova ul. 7 in Dobrovč Nataša, roj. 1971, iz Zlabra 10.
SMRTI: Podmenišek Stefanija, roj. 1904, iz Ljubnega ob Savinji 44; Grudnik Franc, roj. 1910, iz Homec Brda 7; Tkavc Barbara, roj. 1903, iz Dol Suha 5; Polčnik Marija, roj. 1913, iz Kokarij 44; Kaker Anton, roj. 1930, iz Savine 51; Pisanec Stanislav, roj. 1924, iz Mozirja, Ul. Slandrove brigade 2; Orel Marija, roj. 1921, iz Radegunde 19; Bezovšek Anton, roj. 1898, iz Trnovca 16; Lovrenčič Konrad, roj. 1903, iz Mozirja, Nove Trate 47; Belaj Janez, roj. 1923, iz Smiklavca 17; Pikel Franc, roj. 1928, iz Ljubnega ob Savinji 82; Korošec Peter Anton, roj. 1914, iz Zalca, Slandrov trg 37 a; Špende Franc, roj. 1907, iz Mozirja, Cesta na Lepo njivo 3; Božič Karl, roj. 1910, iz Dola 47; Matjaž Anton, roj. 1913, iz Tiroseka 23.

Novе knjige v knjižnici Mozirje

I. STROKOVNA LITERATURA: Gleick: Kaos: rojstvo nove znanosti, Čopič & Prelovšek & Žitko: Ljubljansko kiparstvo na prostem, Klavora: Plavi križ: soška fronta 1915—1917, Lakein: Kako obvladati čas, Pogledi na Bartola, Redna zbirka Mohorjeve družbe: Mohorjev koledar 1992, Puncer: Duhovnik v taborišču smrti, Slomškovo besilo, Sivec: In večjo bodo cvetelo lipa, Zapisnik veselega vrahčka, Enciklopedija nepojasnjenega: magija, okultizem in parapsihologija.

II. MLADINSKA LITERATURA: Gombrich: Kratka zgodovina za mlade bralce, Hill: Pikijev prvi božič, Zgodovina v letnicah, Zemljepis v slikah.

Savinjske NOVICE

»Savinjske novice« izhajajo mesečno — Izdaja SO občine Mozirje — Glavni in odgovorni urednik Aleksander Videčnik — Tajnica urednika Jana Trontelj — Fotografska priprava Ciril Sem — Tehnični urednik Niko Kupec — Telefon (063) 831-741 — Žiro račun pri SDK ekspozitura Mozirje številka: 52810-678-54000 — Savinjske novice, glasilo SO Mozirje — Rokopise, objave in oglase za vsako številko sprejemamo do 10. v mesecu — Stavke, filmi in prelom Grafika Novo mesto — Tisk na rotaciji Ljudske pravice v Ljubljani — Po mnenju ISRS, Sekretariata za informacije (št. 421 1/72 z dne 9. maja 1973) je časopis oproščen davka na promet proizvodov.